

العلاقة بين إدارة الذات و الثقة بالنفس لدى طلاب قسم رياض الأطفال في جامعات إقليم

كردستان

العلاقة بين إدارة الذات و الثقة بالنفس لدى طلاب قسم رياض الأطفال في جامعات إقليم كردستان

المشرف : أ.د. نيان نامق صابر

جامعة السليمانية، كلية التربية الأساسية، قسم

رياض الأطفال، إقليم كردستان العراق.

nian.sabir@univsul.edu.iq

هيمن أسماعيل جبار مجيد

جامعة كرميان، كلية التربية، قسم التربية

وعلم النفس، إقليم كردستان العراق.

hemin.ismail@garmian.edu.krd

الكلمات المفتاحية: العلاقة، إدارة الذات، الثقة بالنفس، رياض الأطفال.

كيفية اقتباس البحث

مجيد ، هيمن أسماعيل جبار ، نيان نامق صابر ، العلاقة بين إدارة الذات و الثقة بالنفس لدى
طلاب قسم رياض الأطفال في جامعات إقليم كردستان، مجلة مركز بابل للدراسات الانسانية،
شباط ٢٠٢٦، المجلد: ١٦، العدد: ٢ .

هذا البحث من نوع الوصول المفتوح مرخص بموجب رخصة المشاع الإبداعي لحقوق التأليف
والنشر (Creative Commons Attribution) تتيح فقط للآخرين تحميل البحث
ومشاركته مع الآخرين بشرط نسب العمل الأصلي للمؤلف، ودون القيام بأي تعديل أو
استخدامه لأغراض تجارية.

Registered مسجلة في

ROAD

Indexed في

IASJ

Journal Of Babylon Center For Humanities Studies 2026 Volume :16 Issue : 2

(ISSN): 2227-2895 (Print) (E-ISSN):2313-0059 (Online)

Relationship between self-management and self-confidence among kindergarten students in Kurdistan Regional Government (KRG) universities

**Hemn Ismail Jabar
Majed, Garmian**

University, College of
Education, Department of Education
and Psychology, Kurdistan Region–
Iraq.

**Supervisor: Prof. Dr. Nian Namiq
sabir**

Sulaymaniyah University, College
of Basic Education, Department of
Kindergarten, Kurdistan Region–
Iraq.

Keywords : Communication, Self-Management, Self-Confidence, Kindergarten.

How To Cite This Article

Garmian, Hemn Ismail Jabar Majed , Nian Namiq sabir, Relationship between self-management and self-confidence among kindergarten students in Kurdistan Regional Government (KRG) universities, Journal Of Babylon Center For Humanities Studies, February 2026, Volume:16, Issue 2.

This is an open access article under the CC BY-NC-ND license
(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

[This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.](http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the relationship between self-management and self-confidence among kindergarten students. There are significant statistical differences according to the variables (stage of education, place of residence, universities). The data were analyzed using descriptive analytical methods. The research community consisted of universities in the Kurdistan Region. To achieve the objective of the research, the researcher used a survey form. The validity of the tool was found by presenting it to a number of experts in the field of education, psychology and teaching, with an agreement rate of 90%, as follows. The criterion was approved by the apparent truth (apparent truth). To find the stable coefficient of the tool, the researcher

used the Person correlation coefficient with a value of 0.80 for both The variable and, in order to analyze the data, the statistical program (SPSS) was used, and finally this result was obtained in the study.

1.The highest level of the variable(self-management) is in the time management axis, as the researcher believes that respect for the environment and society comes first in kindergarten,and second in managing social relationships.It ranks first in the kindergarten section and second in the topic of managing social relationships,because students have the ability to trust and deal with life situations at universities.

2.The lowest level of the variable (self-management) is in the topic of stress management, as the researcher believes that it is difficult for students to control the factors influencing their behavior.There are documented statistically significant differences between self-management topics according to the stage of study at the universities of the Kurdistan Regional Government/kindergarten departments.

3.There is an inverse relationship between self-management and self-confidence, indicating an inverse relationship between the variables according to the concerns of self-confidence,which comes first.This relationship is considered strong among the universities of Erbil,Kalar,Halabja,Sulaymaniyah,and Raparin,depending on the universities.

ملخص :

الهدف الرئيسي من هذه الدراسة هو دراسة العلاقة بين إدارة الذات والثقة بالنفس لدى طالبات رياض الأطفال. توجد فروق ذات دلالة إحصائية تبعاً لمتغيرات (المرحلة التعليمية، مكان الإقامة، الجامعة).تم اختيار الإناث عشوائياً من المراحل الدراسية الأولى إلى الرابعة. وتم تحليل البيانات باستخدام المنهج الوصفي التحليلي وتكون مجتمع البحث من جامعات إقليم كردستان. ولتحقيق هدف البحث، استخدم الباحث استمارة استبيان لتحديد الأداة، وتم التأكد من صدق الأداة من خلال عرضها على عدد من الخبراء في مجال التربية وعلم النفس والتدريس، بنسبة موافقة بلغت (٩٠%)، وبالتالي تم اعتماد معيار الصدق الظاهري(الظاهري) لإيجاد معامل الثبات. واستخدم الباحث معامل ارتباط بيرسون بقيمة (٠.٨٠) لكلا المتغيرين. وتم استخدام البرنامج الإحصائي (SPSS) لتحليل البيانات، وأخيراً تم التوصل إلى هذه النتيجة في الدراسة.

١. هناك فرق بين إدارة الذات والثقة بالنفس وفقاً لمتغيرات (المرحلة الدراسية ومكان السكن والجامعة) أجريت لدى طلبة جامعة إقليم كردستان في أقسام رياض الأطفال.

٢. أعلى مستوى لمتغير (إدارة الذات) في موضوع إدارة الوقت موجود في جامعات/أقسام رياض الأطفال في حكومة إقليم كردستان.

٣. أدنى مستوى لمتغير (إدارة الذات) والذي في محور إدارة الضغوط، في محور إدارة الذات وفقاً للمرحلة الدراسية في جامعات إقليم كردستان / قسم رياض الأطفال.
٤. توجد علاقة عكسية بين إدارة الذات والثقة بالنفس مما يدل على وجود علاقة عكسية بين المتغيرات حسب الثقة بالنفس والتي تأتي في المرتبة الأولى وتعتبر علاقة قوية حلبيجة والسليمانية ورايرين حسب الفرق بين الجامعات.

پهيوهندی نیوان بهریوهبردنی خود و پروابهخوبوون له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان/ له زانکۆکانی ههریمی کوردستان تووژینهوهیهکی ههلینجر اووه له تیزی دکتورا

هیمن اسماعیل جبار مجید: زانکۆی گهر میان، کۆلیژی پهروهردیه، بهشی پهروهردیه و دهروونناسی، ههریمی کوردستان- عیراق

سهپر شتیاری: پ.د. نیان نامق صابر، زانکۆی سلیمانی، کۆلیژی پهروهردیه بنهرت، بهشی باخچهی مندالان، ههریمی کوردستان- عیراق.

پۆختهی تووژینهوهکه

ئامانجی سههرهکی ئهم تووژینهوهکه بریتیه له پهيوهندی نیوان بهریوهبردنی خود و پروابهخوبوون له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان و، جیاوازی ئاماری واتادار بوونی ههیه به بهیپی گۆراوی (قوناغی خویندن، شوینی نیشتهجیوون، زانکۆکان) له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان/ له زانکۆکانی ههریمی کوردستان نهجامدراوه، نمونهی تووژینهوهکه به گشتی له (500) خویندکار پیک هاتوووه له رهگهزی (می) بو قوناغهکانی (یهکهه-چوارهم) به شیوهیهکی ههرهههکی چینیایهتی ههلیژیر اووه و، بو شیکردنهوهی داتاگان پشتهستر اووه به ریازی و سهفی شیکاری بهکار هینر اووه و، کۆمهلهگی تووژینهوهکه پیکهاتوووه له زانکۆکانی ههریمی کوردستان، بو گههستن به ئامانجی تووژینهوهکه تووژمه فۆرمی راپرسی بهکار هیناوه بو دهستنیشانکردنی ئامرازهکه، و راستیتی ئامرازهکه دۆزرایهوه به خستنه بهر دهستی ژمارهیهکه له پسپۆرانی بواری پهروهردیه و دهروونناسی و بواری وانسهوتسهوه، که ریژهی هاووابوون له (90%) بو، بهم شیوهیه پیوههرهکه له لایهنی راستی روالهتی یهوه (الصدق الظاهری)، پهسهند کرا، بو دوزینهوهی هاوکۆلهکی جیگیری ئامرازهکه، تووژمه (هاوکۆلهکی پهيوهندی پیرسون) ی بهکار هینا که بهههکی (0,80) بو ههر دوو گۆراوههکه و، به مهسهستی شیکردنهوهی داتاگان، پرۆگرامی ئاماری (spss) بهکار هاتوووه، و له کۆتاییدا ئهم دهه نهجامه به دهستهات له تووژینهوهکهدا.

1. جیاوازی ههیه له نیوان بهریوهبردنی خود و پروابهخوبوون به پیی (قوناغی خویندن و شوینی نیشتهجیوون و زانکۆکان) که له لای خویندکارانی زانکۆکانی ههریمی کوردستان له بهشی باخچهی مندالان نهجامدراوه.

2. بهرزترین ئاست که بو گۆراوی (بهریوهبردنی خود) که له تهوهری بهریوهبردنی کاته دهستنیشانکرداوه، له زانکۆکانی ههریمی کوردستانه/ بهشی باخچهی مندالان.

3. نزمترین ئاست له گۆراوی (بهریوهبردنی خود) که له تهوهری بهریوهبردنی فشاره ههلهچوونیهکانداه، له تهوهرهکانی بهریوهبردنی خود به پیی قوناغی خویندن له زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالانه دههکهوتوووه.

4. پهيوهندی پیچهوانهی ههیه له نیوان بهریوهبردنی خود و پروابهخوبوونداه و، ئامازهیه بو پهيوهندییهکی پیچهوانهی له نیوان گۆراوهکاندا به پیی پههوهندی پروابهخوون که به پلهی یهکهه دیت و به پهيوهندییهکی بههیز دادهنریت و، پهيوهندی له نیوان زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالان ههیه به پیی هاوکۆلهکی پهيوهندی بو دابهشیوونی ریژهی زانکۆکان به

جيايه و، جياوازيهكه له ناستي پلهي يهكهمد له بهرژوهندي زانكوي ههولير و، كه لار و ههلهجه و سلیمانی و راپهرين دیت به پئی جياوازي نيوان زانكوكانه..

كليله وشه: پهيوهندی، بهر يوبردنی خود، بروابهخوبوون، باخچهی مندالان. بهشی يهكهم / ناساندنی تويزينهوهكه

1- كيشهی تويزينهوه:

له پیناو فهراهه مکردنی ژینگهیهکی له بار و گونجاو بو خویندن و پرۆسهی گهشهپیدانی خویندکاران بو بارودوخی خویندنی زانکو و بهردهوامبوونی خویندکار بو توانای بهر یوبردنی خود و بروابهخوبوون، پيوسته رهچاوی چوار دوری کۆمهلهگه بکريت بو مامهلهکردن لهگهله لایهنه ئەکادیمیەکاندا و، پابه‌ندبوونی خیزانهکان بو بایه‌خپیدانی نهو مکانیان له داهاتوودا رۆلی سه‌مهکی ههیه بو گهشه‌سه‌ندنی خودی خویندکار و توانا و لیهاتوو مکانی له پرۆسهی خویندنی زانکویدا، بۆیه پيوسته به گرنگی بهزانی که مرۆف به پئی بارودوخی ژینگه‌ی (خیزانهکان و هاوریه‌کانیان و تور هکۆمه‌لایه‌تیه‌کان) لهگهله کاتی بهر یوبردنی ژيانی رۆژاندا و په‌يوه‌ندییه کۆمه‌لایه‌تیه‌کان و فشاره هه‌لچوونه‌کانی رووبه‌رووی کۆمهلهگه ده‌بیتهوه و، ره‌فتار هکانیان له دهرهوهی زانکو و ناوهوهی زانکو ئەنجام دهن و، بئی گۆمان بروابهخوبوونی بههیز و بهر یوبردنی خود پيوستی به ژيان و هه‌لومهرجی گونجاوه، ئەم دوو پرۆسهیه پیکهوه ده‌بنه ناستیکی دروست بو دهوروبه‌ر و کۆمهلهگه تا مرۆف به‌توانیت پینگات و، بهم شیوهیه مرۆف رووبه‌رووی سهختی و دۆخه سترسییه‌کان ده‌بنهوه که ره‌نگه به شیوهیهکی کار یگه‌ر و لیهاتووانه بهر کهوته‌یه‌یان هه‌بیت، مرۆف رووبه‌رووی ئەو ئه‌رکه و ئالینگاریانه ده‌بیتهوه و، ده‌بیته هه‌لسه‌نگاندنیکی ورد بو که‌سیتی و توانای به‌دهسته‌کانی خوی، به پئی پیشکهوتنی ئەو خویندنه رووبه‌رووی مه‌رجه‌کانی سه‌رکهوتن ده‌بیتهوه له زانکو و، ژینگه‌ی زانکو کۆمه‌لیک ئەزموون دهره‌مخسینیت که پالنه‌ریکه بو خویندکاران بو ره‌چاوکردنیان له ژياندا، ئاشکرایه بروابهخوبوون بو مرۆف بنه‌مای هه‌موو سه‌رکهوتن و ده‌سته‌کهوتیه که نه‌گه‌ر زور پيوستت پئی بیت هه‌چ سنووریک نییه بو ئەوهی بتوانیت به‌دهستی به‌ئینیت که مرۆف به‌سه‌ر بیرکردنهو مکانیدا ده‌یسه‌پینیت، چونکه مرۆفی بروابهخوبوون ئامانج و پلانی خوی هه‌یه⁽¹⁾ له کاتیکدا بهر یوبردنی خود به جهه‌هری که‌سیتی دادنه‌ریت، بهو پیه‌ی و هه‌ک هیزیکی واقیعی که رینماییه ره‌فتار ده‌کات، هه‌ولده‌دات بو یه‌که‌گرتن و دۆزینه‌وهی به‌هره‌کانمان، په‌ر په‌یدان و به‌دیه‌پینانی توانا که‌سییه‌کانی مرۆف، پلانی ئەوه دادنه‌ریت که چیی پیشبینی داهاتوو بکريت، کۆنترۆلی کردار هکانمان ده‌کات، و ره‌فتار و تاقیکردنهو هکانمان تا ئەو په‌ری توانا ریکده‌خات⁽²⁾ و تويزه‌ر بو تويزه‌ینهوه که‌هی پستی به‌ستوه به فۆرمی راپرسی و تیبینی کردوه که به‌شیک له خویندکاران ناچارن شانبه‌شانی خویندنی زانکویی کار بکه‌ن بو ئەوهی رووبه‌رووی ئەو بارودوخی نابووارییه سهخته بینهوه که توشی ده‌بن سه‌ره‌رای فراوانبوونی دیاره‌ی ئەو خویندکارانهی که جگه له خویان کار ده‌که‌ن و پابه‌ندبوونه به خویندنهوه، ئەکادیمییه‌کان ده‌بینن که کاری خویندکار ه‌کانه و کیشه‌یه‌ک بو ئەوه دروست ناکريت.

١. ئەو کیشانه‌ی که ده‌بنه ریکری خویندکاران بو توانای بهر یوبردنی خود له زانکوکان له بهشی باخچه‌ی مندالان چین؟

٢. ناستی بروابهخوبوونی خویندکاران له نیو به‌شه‌کانی باخچه‌ی ساوایان له زانکوکاندا له چه ناستیکدایه؟

2- گرنگی تويزينهوه:

أ. گرنگی تیوری: بهر یوبردنی خود و هه‌ک گیانیکی جهه‌هری مرۆفه، زور جار و هه‌ک هاووایای که‌سیتی به‌کار دیت، بهو پیه‌ی که ئەم چه‌مه‌که جهخت له‌سه‌ر هه‌ستی مرۆف ده‌کات به بوونه‌که‌ی

خوی، شانازییه که کاتیک مرؤف سهرکهوتوو دهبیئت و، نائومیدی و دلتهنگیه کاتیک شکست دههینیت، کاتیک شارمزا دهبیئت له کارهکانیدا پیروزبایی له خوی دهکات و، پهشیمانله بریاره نادرستهکانی، له بریاره دروستهکانیش رازییه، ههموو ئهمانه بهو ماناییه که خودیک ههیه ههموو ئهم ههستانه له ژیانی مرؤفایهتیدا بوی دهگهرینینهوه و، پیویسته ماموستا ئهرکی ئهو فیرخوازانه ریک بخت بو ئهوهی بروایان به خویمان و دهورو بهریان ههبیئت، و پیشواز بیان لیکریئت بو ئهوهی بروای زیاترییان بهخویمان و دهورو بهریان ههبیئت به شیوهیهکی سهر بهخویمان و، ریکرییان لیدهکریت له وابستهیهی و لاوازی بروابهخووبون و، دهبیئت بهردوام له رۆلی کۆنترۆلکردنی شتهکان ناشنا بیتهوه، و گروپهکان هان بدریت بو بریاردان و بهشدار یکردن له چالاکییهکان⁽³⁾.

ب. گرنگی پراکتیکی: قوناغی زانکو یهکیکه له قوناغه پهروم دهیه گرنهکان که تیایدا خویندکار دهست دهکات به فیربوونی بهها و بیروبوهری ئهکادیمی خوی و، پاشان ئامانجه ئهکادیمییهکانی خوی دیاری دهکات و پابهند دهبیئت بهو بنهما و ئهرکانه که ئهو ئامانجانه به دهستی دههینیت و، ئاگاداری رادهی لیهاتوویی و توانای خوی دهبیئت بو بهجیگهپاندنی ئهو ئهرکانه که لئی دهخوارریت.

3- ئامانجهکانی تووژینهوهکه: ئامانجی تووژینهوهکه زانیی:

١. زانیی ئاستی بهریوهبردنی خود له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان.
٢. زانیی ئاستی بروابهخووبون له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان.
٣. پهیوهندی نیوان بهریوهبردنی خود و بروابهخووبون له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان.

٤. جیاوازی ئاماری واتادار له گوروی بهریوهبردنی خود و بروابهخووبون پنی(قوناغی خویندن، شویی نیشتهجیبوون، زانکۆکان) له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان، کۆلجی پهروم دهیه بنهرتی/ له زانکۆکانی ههریمی کوردستان.

4- سنوری تووژینهوهکه:

١. سنوری شویی: زانکۆکانی ههریمی کوردستان به تاییهت زانکۆکانی(سلیمانی و ههولیر و ههلهبجه و گهر میان و راپهرین).
٢. سنوری کاتی: سالی(٢٠٢٥).
٣. سنوری مرۆبی: خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان.
٤. سنوری بابتهی: گور او مکانی(بهریوهبردنی خود، بروابهخووبون).

5- پیناسهی زاراههکان:

1. بهریوهبردنی خود (self management): بهم شیوه پیناسه دهکرین:
 - (شیلا ٢٠٠٦, shella) "توانای بهریوهبردنی ههست و پالنهر و کاردانهوهکانی مرؤف بو ئهوهی بتوانیت خوی لهگهلهیدا بگونجینیت و بگوریت بهپی پیویست"⁽⁴⁾
 - (گولمان 1995, Goleman) "بهریوهبردنی خود" توانای بهریوهبردن و کۆنترۆلکردنی گرژیه ناوخوییهکانه، ههروهها کۆنترۆلکردنی جوولهی خیرا و سهرچاوهکانی"⁽⁵⁾.
 - (خهلیفه، ٢٠٠٦) "توانای ئاراستهکردنی ههست و بیرکردنهوه و تواناکانی مرؤفه بهرو ئهو ئامانجانهی که ئاواتهخوازه بهدهستی بهینیت"⁽⁶⁾
- پیناسهی ریکاری بهریوهبردنی خود: بریتیه له توانای مرؤف بو دهستکاریکردنی بیرکردنهوهکانی و کۆنترۆلکردنی رهفتار و ریکخستنی پرۆسه ناوخوییهکانی پهیوهست به بهریوهبردنی خود یان دهستکاریکردنی رهفتار.

پلاندانان، پابه‌ندبوون، شیکاری، به‌واداچوون، دانانی کارنامه، جگه له خه‌ملاندنی نه‌و ماوه‌یه‌ی که بو به‌جیه‌ینانی هه‌ر ئه‌رکیک ده‌خایه‌نریت⁽¹²⁾.

- به‌ریوه‌بردنی فشاره هه‌لچوونیه‌کان (ادارة الضغوط والانفعالات) (nEmoatio Management): نه‌مه‌ش به واتای لیهاتوویی مروّقه له مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل هه‌لچوونیه جیاواز مه‌کانی و توانای رزگاربوون له باری ده‌روونی خراب و نیشاندانی هه‌لچوونی گونجاو بو بارودوخه جیاواز مه‌کان.

- به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندی کومه‌لایه‌تی (أدارة العلاقات الاجتماعية) (Relationship Social management): بریتیه له توانای پیکه‌ینانی تووړیک له په‌یوه‌ندییه کومه‌لایه‌تییه ئه‌رینیه‌کان له‌گه‌ل کهسانی دیکه، په‌یوه‌ندیکردن له‌گه‌لیان، چاره‌سه‌رکردنی ناکوکی نیوانیان، کاریگه‌ریکردنیان له‌سه‌ریان، رازیکردنیان به به لیهاتوویی، هاندان و پشتیوانی کردن له تواناکانی ئه‌وانی دیکه، سه‌رکردایه‌تیکردنی بابه‌ته‌کان و هه‌ولدان بو به‌ده‌سته‌ینانی نامانجه‌کان به کارکردن له تیمیکدا⁽¹³⁾.

2-2: بروابه‌خووبوون:

بروابه‌خووبوون به سیفه‌تیکه‌ی گرنگی که‌سیتی داده‌نریت که کاریگه‌رییه‌کی به‌رچاوی هه‌یه له‌سه‌ر ره‌فتاری مروّقه به درێزایی قوناغه جیاواز مه‌کانی ژبانی، بروابه‌خووبوون به ده‌رکه‌وتنی که‌سیتییه‌کی دروست و توخمیکه‌ی گرنگی گونجاندنی دروستی داده‌نریت، چ له‌رووی ده‌روونی و کومه‌لایه‌تییه‌وه‌ بیت و، بروابه‌خووبوون وه‌لامیکه‌ی فیربوونه که مروّقه له ته‌مه‌نی مندالیدا به‌ده‌ستی ده‌هینیت و، توانای دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی کومه‌لایه‌تی سه‌رکه‌وتووی له‌گه‌ل کهسانی دیکه‌دا هه‌یه و، فیر ده‌بیت به‌رپرسیاریتی بگه‌رته‌ ئه‌ستو، بریاری گونجاو بدات له کهسانی تر و، ره‌فتار و چالاکیه‌کانی تر که بروای پیده‌به‌خه‌شن به پینی تییه‌ر بوونی کات (نایز نیگ Eysenck) پشته‌ر استیده‌کاته‌وه، بروابه‌خووبوون له‌و تاییه‌تمه‌ندییه سه‌رته‌بیا‌نه‌ی که گورینی خود (الانطواء) ده‌مارگیری نییه، جگه له‌وه‌ی مه‌یلی به‌ر هو گوشه‌گیری و دل‌ه‌راوکی و ترس له بارودوخه کومه‌لایه‌تییه‌کان هه‌یه‌و، (ئادله‌ر Adler) پینیوایه هه‌سته‌کردن به که‌مه‌تر خه‌می و له‌ده‌ستدانی بروابه‌خووبوون له دیارترین هوکار مه‌کان ده‌بن، که به‌رپرسن له شله‌ژاوی ده‌روونی لای مروّقه⁽¹⁴⁾ (بویه ئه‌ریک ئه‌ریکسون Erik Erikson) له که‌شه‌کردنی قوناغی ده‌روونیدا ده‌رکه‌وتووه، قوناغی یه‌که‌م له‌و قوناغانه‌ی که ئه‌ریکسون که خه‌ستووه‌یته‌روو، بروابه‌خووبوون به‌رانبه‌ر بروابه‌خوونه‌بوون⁽¹⁵⁾ توانای خو‌شه‌ویستی پنیوستی به زالبوونه به سه‌ر نه‌رگیز دا، خو‌شوویستی خود به ده‌رکه‌وتنی جه‌ختکردنه‌و مه‌کانی (روجه‌رز Rogers) له باره‌ی هه‌ر مه‌کانی ماسلو له‌باره‌ی ریزگرتنی خوده‌وه هه‌سه‌نگ ده‌بیت، (سولیفان Sullivan) پینیوایه بروابه‌خووبوون به یه‌کیک له پیکه‌اته جه‌وه‌ریه‌یه‌کانی بنیادنانی که‌سیتی داده‌نریت، به وابه‌سته‌ی په‌یوه‌ندییه له که‌سیتی هه‌وه‌شه، تیوری (ئه‌ریک ئه‌ریکسون Erik Erikson) له سالی (١٩٦٣) باس له هه‌شت قوناغ ده‌کات که مروّقه له دایکبوونه‌وه تا قوناغی گه‌وره‌بوونه، له هه‌ر قوناغیکدا ئه‌رکیک هه‌یه که ده‌بیت به ئه‌نجام بگه‌یه‌نریت⁽¹⁶⁾.

تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی مروّقه که بروابه‌خووبوونی به‌هیزی هه‌بیت به‌م شیوه‌ی لای خواره‌وه‌یه :-

١- هه‌سته‌کردن به توانای رووبه‌روو بوونه‌وه‌ی کیشه‌کانی ژبان له ئیستا و داها‌توودا و، توانای ئاسته‌نگه‌کانی بابه‌ته‌کان و بریاردان و جیه‌جیه‌کردنی چاره‌سه‌ر مه‌کانیان، به پینچه‌وانه‌ی هه‌سته‌کردن به نه‌توانینی رووبه‌روو بوونه‌وه‌ی کیشه‌کان و پشتبه‌ستن به کهسانی دیکه بو بابه‌ته ئاساییه‌کان و، هه‌سته‌کردن به پنیوستی پشتگیریکردنی کهسانی دیکه و، مه‌یلی پاشه‌کشه‌کردن و دوودلبوون و زور ورپابوون.

واتادار له دلهر اوکئی نابووری و دلهر اوکئی دهر وونیدا، دهگهر یتهوه بو ههلسهنگاندنی دروست (قبوولکراو).
4. جیاوازی له شیوازهکانی بهریوهبردنی خود، دهگهر یتهوه بو کولیزمه که بهرزههندی کولیزه تهندروستیهکان و، جیاوازی له دلهر اوکئی بیکاری، کولیزه زانستییهکان له دلهر اوکئی پیشهیی، دلهر اوکئی کومه لایهتی و دلهر اوکئی دهر وونی، دهگهر یتهوه بو کولیزه دلهره وکی پیشهیی، بو سوودی تواناکانی مرؤف له دلهر اوکئی نابوورییه.

دووم: پروابهخوبوون:

خشتهی تویرینهوهی (2) بو گۆراوی پروابهخوبوون

ناونیشانی تویرینهوه	پروابهخوبوون له لای مندالانی باخچهی مندالان و پهیهوندییان به ههندیگ گۆراوهوه
ناوی تویرزه و سالی تویرینهوه	علوان، علا حسین (2011).
ئامانجی تویرینهوه	ئامانجی زانینی پیوانهکردنی پروابهخوبوونه له لای مندالانی باخچهی مندالان
ریبازی تویرینهوه	ریبازی و هسفی
کومه لگهی تویرینهوه	مندالانی باخچهی ساوایان له شاری (بهغداد)
نمونهی تویرینهوه	نمونهی تویرینهوه که پیکهاتبوون له (160) مندالی نیر و میی.
ئامرازی تویرینهوه	ئامرازیکی پیوانهکردنی پروابهخوبوونیان بهکارهینا (فۆرمی راپرسی).
ئامرازی ئاماری تویرینهوه	هاوکیشهی تاقیکردنهوهی دووم بو دوو نمونهی سهر بهخو یهکسانه له قهبارمدا، هاوکیشهی تاقیکردنهوهی دووم بو دوو نمونهی سهر بهخو که قهبار میان یهکسان نین بو هاوکیشهکه، تاقیکردنهوهی دووم بو نمونهیک و کومه لگهیهکه، شیکاری یهکلایهنهی جیاوازیه، هاوکیشهی هاوکولکهی پهیههندی پوینت-بهیسەرل، هاوکیشهی کودهر- ریچار دسون (21)، هاوکیشهی ههلهی پیوهری.
گرنگترین دهر نهنجامی تویرینهوه	1. که له رووی ئامارییهوه جیاوازییهکی واتادار ههیه له نیوان تیکرایی نمرهی پروابهخوبوونی مندالانی باخچهی ساوایان و تیکرایی تیوری، ئامرازی پیوانهکردنی پروابهخوبوون له ئاستی واتای (0, 0) بله رووی ئامارییهوه. 2. پهیههندییهکی واتادار ههیه له نیوان پلهکانی پروابهخوبوون له لای مندالانی باخچهی ساوایان که دهگهر یتهوه بو گۆراوی جووری (شیر پیدانی مندال) له ئاستی واتای (0, 0)، جیاوازییهکی ئاماری واتادار ههیه له نیوان پلهکانی پروابهخوبووندا لای مندالانی باخچهی مندالان که دهگهر یتهوه بو گۆرانی جووری ئهو خیزانهی که مندالهکه تیبیدا دهژی له ئاستیکی واتایی (0, 0) له رووی ئامارییهوه. 3. پهیههندییهکی واتادار له نیوان پلهکانی پروابهخوبووندا ههیه له لای مندالانی باخچهی مندالان بههوی گۆرانی جووری ئهو خیزانهی که مندالهکه تیبیدا دهژی له ئاستیکی واتایی (0, 0). 4. جیاوازییهکی ئاماری واتادار له نیوان تیکرایی پلهکانی پروابهخوبوون

له نيوان مندالانی باخچهی ساواياندا بو پيوانهکردنی بر وابهخوبون له بوار مکهديه له کارلیکی مندال لهگهل هاوتهمنهکانیدا له ئاستیکی واتایی (٠, ٠). جیاوازی نیوان ئهم تووژینهوه و تووژینهوهی پیشووتر ئهوهیه که ئهم تووژینهوهیه بو مندالانی باخچهیه، بهلام تووژینهوهی نیستا بو خویندکارانی زانکویه له بهشی باخچهی ساوايان.

لايهنهکانی سوود وەرگرتن له تووژینهوهکانی پیشوو:

دوای تهواوکردن و دەرچوونی تووژمه له تووژینهوهکانی پیشوو، دهتوانری پووختهی لایهنهکانی سوود وەرگرتن له تووژینهوهکانی پیشوو لهم خالانهی خوار هودا بخریتهروو:

١- سوود وەرگرتن له ئهنامهکان بو دهرخستنی کیشه و گرنگی تووژینهوهکه.
٢- سوود وەرگرتن له ههلبژاردنی میتودی تووژینهوهکه بو گونجاندنی لهگهل ئامانجهکانی تووژینهوهکه.

٣- سوود وەرگرتن له ئامادهکردنی له ههلبژاردنی قهبارهی نمونهی تووژینهوهکه.

٤- سوود وەرگرتن له ئامادهکردنی ئامرازهکانی تووژینهوهکه و بنیادنانی.

٥- سوود وەرگرتن له ههلبژاردنی ریگا ئامارییه گونجاوهکان بو تووژینهوهکه.

بهشی سێیهم / ریکارییهکانی تووژینهوهکه

1-3 ریبازی تووژینهوهکه:

ریگهیهکه که تووژمه به مهههستی کوکردنهوهی زانیاری و داتاگان و پاشان پۆلینکردنیان و شیکردنهویان و سوود لیهوهرگرتنی له تووژینهوهی زانستیدا دهیگریتبههر و، تووژمه لهم تووژینهوهدا میتودی وهسفی شیکاری بهکارهیناوه چونکه کوکردنهوهی داتاگان چهندایهتی و چۆنیهتییهکان له خو دهگریته دهربارهی دیاردهیهکی دیاریکراوه.

2-3 کۆمهلهگای تووژینهوهکه:

کومهلهگهی ئهم تووژینهوهیه پیکهاتبوو له خویندکارانی کۆلیجی پهروهردی بنهههتی/ له زانکۆکانی ههریمی کوردستان، له بهشی باخچهی مندالان بو سالی (٢٠٢٤- ٢٠٢٥) ئهنامهدراوه، که کۆی گشتی ژمارهی کۆمهلهگهی تووژینهوهکه بو ههر چوار قوناغی گشتی له بهشی باخچهی مندالان گهیشه (١, ٢٣٦, ٠٠٠) خویندکار، بو رهگهزی (می) له دهوامی بهیانیان و، پاشان تووژمه بو نمونهی ئهم تووژینهوهیه قوناغی یهکهم و چوارهمی دهستنیشانکردوه که ژمارهیان له (٥٠٠) خویندکار پیکهاتوو به ههر دوو قوناغهکهوه له کۆی گشتی ههر چوار قوناغهکدا، له خستهی (3) خراوهتهروو.

خستهی ژماره (3)

قهبارهی کۆمهلهگهی تووژینهوهکه به پیتی گۆراوی (قوناغ) دابهشکراوه

ژ	قوناغ	ههولیر	سلنما نی	راپهرین	ههلهبجه	گهرم یان	کۆی گشتی
١	یهکهم	٦٠	٨٤	٧٠	٦٤	٦٥	٣٤٣
٢	دووهم	٤٣	٨٦	٦٧	١٥	٥٧	٢٦٨
٣	سێیهم	٥٣	٧٩	٨٧	٣٤	٦٣	٣١٦
٤	چواره م	٥٤	٦٣	٦٢	٥٨	٧٢	٣٠٩
	کۆی گشتی	٢١٠	٣١٢	٢٨٦	١٧١	٢٥٧	٠٠٠, ٢٣٦, ١

بنیادنانی و ئەدەبیاتی توێژینەو هەکه و توێژینەو هەکانی پێشووتر و، دوای راوەرگرتنی شارەزاییان پێوەری بر و ابەخۆبوون لە (36) بر گە پێکەتوو و، راستی و جیگیری کۆمەلگەیی توێژینەو هەکه دەر هینراوە، بۆ پێوەری بەر یۆ بەردنی خود راستی گەیشته بە رێژەیی (90%) بوو، بۆ جیگیری گەیشته بە رێژەیی (80%) بوو، بۆ پێوەری بر و ابەخۆبوون رێژەیی راستی گەیشته بە (88،93%) و رێژەیی جیگیری گەیشته بە (84،0%)، پاشان نمرە دراوە بە بژاردەکانی توێژینەو هەکه بەجۆریک بۆ بر گە ئەر ئینییەکان بە ریز بەندی (1،2،3،4،5)، نمرەیان وەر گرتوو و، بۆ بر گە ئەر ئینییەکان بە ریز بەندی (1،2،3،4،5) نمرەیان وەر گرتوو.

* ئەو شیوازانی لە پێوەری بەر یۆ بەردنی خود بەکار هاتوو ه :
یەگەم: بەر یۆ بەردنی خود :

1. راستی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود: بە مەبەستی دیاریکردنی راستی پێوەر هەکه پشت بە راستی ر و الەتی بەستر او و، توێژەر هەستا بە دابەشکردنی پێوەری توێژینەو هەکه بە سەر (15) پسپۆر لە بواری هەکانی دەر و نرانی پەر و مەدەیی و کۆمەلناسی و رێگاکانی و انەوتنەو. داوایان لێیکرا سەر نچ و تێبینی خۆیان سەبارەت بە گونجایی بر گەکان بخەنەر و و، هەر گۆرانکار یەک هەکه بە باشی دەر ان پێشنیاری بکەن، دوای گەر اندنەو هە سەر نچ و تێبینی پسپۆر هەکان، دەر کەوت هەکه رێژەیی رێکەوتنی پسپۆران لە سەر جەم بر گەکانی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود گەیشته (99،90%)، پاشان بە پێی پێشنیاری پسپۆران گۆرانکاری لە بر گەکانی نەکر او هەکه بۆ تەر هەکانی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود دیاریکر او و، پاش چاککردنیان سەر جەم بر گەکان مانەو هەکه لە (بەر یۆ بەردنی کات) هەکه (7) بر گەیی، لە (بەر یۆ بەردنی پەر و مەدەیی کۆمەلایەتی هەکان) هەکه (7) بر گەیی، لە بەر یۆ بەردنی فشار هەلچوونیهەکان هەکه (6) بر گەیی، بەم شیو هە کۆی گشتی بر گەکان و مەکو خۆی مانەو، لە خشتەیی (5) ر و نکر او مەو و، بۆ زانیی ناستی وەلامی نمونە هەکه پێوانکاری (لیکرت) ی پینچ بژاردەیی بەکار هینراوە و بژاردەکان بر ئینییوون لە (هەمیشە، زۆر جار، هەندێ جار ، بە، دەر گەم، هەر گیز).

خشتەیی (5)

تەر هەکانی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود

ژ	تەر هەکانی بەر یۆ بەردنی خود	بر گە
1	بەر یۆ بەردنی کات	7
2	بەر یۆ بەردنی پەر و مەدەیی کۆمەلایەتی هەکان	7
3	بەر یۆ بەردنی فشار هەلچوونیهەکان	6
	کۆی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود	20

2. پەر و مەدەیی بر گەکان بە نمرەیی گشتی پێوەری بەر یۆ بەردنی خود: توێژەر هاوکۆلکەیی پەر و مەدەیی پێرسونی بەکار هینراوە بۆ دەر هینانی پەر و مەدەییوون لە نێوان نمرەیی هەموو بر گەکان و نمرەیی گشتی بۆ (500) فۆرم و ئەویش هەمان ئەو فۆرمانەیی هەکه شیکردنەو هە نأماری بۆ کر او و، هاوکۆلکەیی پەر و مەدەیی لە نێوان (0، 130، 0 - 094، 0) دەر دەر کەوتی هەکه بەلگەیی نأماری هەکه بۆ هاوکۆلکەیی پەر و مەدەیی بە هە نأی دەر هینراوە، لە کاتی بەر او درکردنی بە بە هە نأی خشتەیی هەموویان نأمازە بوون لە ناستی بەلگەداری (05.0) لە خشتەیی (6) ر و نکر او مەو ه.

خشتهی (6)

پهيوهندی برگهکان به نمره ی گشتی پیوهری بهریوهبردنی خود

تهوهری بهریوهبردنی فشاره کومه لایه تیهکان	ژ. برگه	تهوهری بهریوهبردنی پهوندیه کومه لایه تیهکان	ژ. برگه	تهوهری بهریوهبردنی کات	ژ. برگه
هاوکولگهی پهيوهندی		هاوکولگهی پهيوهندی		هاوکولگهی پهيوهندی	
** ۱۳۰,۰	۱۵	** ۴۱۲,۰	۸	** ۳۸۲,۰	1
** ۵۷۶,۰	۱۶	** ۵۳۷,۰	۹	** ۵۱۶,۰	2
** ۲۱۳,۰	۱۷	** ۴۷۳,۰	۱۰	** ۵۳۰,۰	3
** ۳۹۸,۰	۱۸	** ۵۹۴,۰	۱۱	** ۵۴۴,۰	4
** ۶۰۳,۰	۱۹	** ۵۴۹,۰	۱۲	** ۵۱۱,۰	5
** ۴۶۲,۰	۲۰	** ۵۲۵,۰	۱۳	** ۴۴۸,۰	6
		** ۵۸۴,۰	۱۴	** ۵۵۷,۰	7

۳. پهيوهندی نمره ی تهوهرهکان به نمره ی گشتی پیوهری بهریوهبردنی خود: بو دلتیابوون له دروستی نهم جوهره راستیه هاوکولگهی پهيوهستبوونی پیرسون بهکار هینراوه بو دوزینهوهی پهيوهندی له نیوان نمره ی تاکهکان له ههموو تهوهرهکاندا له نمره ی گشتی پیوهرهکه، تویرهر فورمی نمونه ی پیشووی بهکار هینا و، نهجمهکههی ئامازه بوو بو ئهوهی هاوکولگهی پهيوهندی نمره ی ههموو تهوهرهکان به نمره ی گشتی بهلگهداری ئاماری له ئاستی (۰۱,۰) له خشتهی (7) خراوتهروو.

خشتهی (7)

پهيوهندی نمره ی تهوهرهکان به نمره ی گشتی پیوهری بهریوهبردنی خود

تهوهرهکان	هاوکولگهی پهيوهستبوونی پیرسون	بههای بهلگهداری (۰۵,۰)
تهوهری بهریوهبردنی کات	** ۰۵۷۵,۰	۰۰۰,۰
تهوهری بهریوهبردنی پهيوهندییه کومه لایه تیهکان	** ۰۶۲۹,۰	۰۰۰,۰
تهوهری بهریوهبردنی فشاره ههچوونیهکان	** ۱۷۵,۰	۰۰۰,۰

پهيوهندی بهلگهداریه له ئاستی (۰۵,۰) و (۰۱,۰). ** بهلگهداریه له ئاستی (۰۱,۰), * بهلگهداری له ئاستی (۰۵,۰).

۴. جیگیری پیوهری بهریوهبردنی خود:

پاش دهر هینانی (هیزی جیاکاری) و دهر خستنی پهيوهندی برگهکان به پیوهرهکهوه که بو (۲۰) برگهیه، جیگیری بو (۵۰۰) خویندکاری نمونه ی تویرینهوهکه نهجمدرا، که برگهکانی تهوهرهکان وهکو خوئی مانهوه بو پیوهری بهریوهبردنی خود، که له پاشکوی (۶) دا خراوتهروو، پاشان جیگیری بو پیوهرهکه نهجمدرا به پشت بهستن به هاوکولگهکانی (سپیرمان-

براون، کرونباخ-ئەلفا) له ئەنجامدا دەرکەوت، بەهەی (سپێرمان- براون) گەیشته نزیکە (80, 0) و بەهەی (کرونباخ-ئەلفا) دەکاتە (0, 79) ئەمانەش ئاستی بەرزى جیگیری پێوەرەکه دەر دەخات، چونکه تا ئەنجامی جیگیری له (1) نزیک بێتەوه ئاستی جیگیری بەرزترە، بێرووانە خشتهی (8).

خشتهی (8)

برگه‌کانی پێوه‌بردنی خود

ژماره‌ی برگه	هاو کۆله	به‌ها
20	ئەلفا کرونباخ	79, 0
20	سپیرمان براون	79, 0

پاش دانیابوو نەوه له ئاستی جیگیری پێوەرەکه، جیگیری بۆ برگه‌کانی پێوەرەکه ئەنجامدرا له رینگه‌ی هاو کۆله‌که‌یی (ئەلفا کرونباخ)، له ئەنجامدا دەرکەوت، سەرجه‌م برگه‌کان له ئاستی جیگیری بەرزدا، چونکه به لابرده‌ی هێچ یه‌کێک له برگه‌کان به‌هایی (ئەلفا کرونباخ) ی پێوەرەکه ئاستی بەرزى جیگیریه‌که‌ی له ده‌ست نادات، برگه‌کان و ه‌کو خۆی مانه‌وه.

دووه‌م: پروابه‌خۆبوون: توێژەر به سوود وەرگرتن و پشتبەستن به تیۆرەکان و توێژینه‌وه‌کانی پێشووتر، توێژەر هه‌ست‌وه به ئاماده‌کردنی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون به پێی ئەو بارودۆخی که له‌گه‌ڵ ژینگه‌ی زانکۆ و نمونه و کۆمه‌لگه‌دا بگۆنجیت بۆ ئاماده‌کردنی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون و دواى سه‌یرکردنی ئەده‌بیاتی توێژینه‌وه‌که و توێژینه‌وه‌کانی پیشوو و خۆیندنه‌وه‌ی زۆری بابه‌ته نوێیه‌کان و گرنگی گۆراوه‌که و سه‌رچاوه‌ گرنه‌کان که تابه‌ته به‌گۆراوه‌که و، بۆ گرتنه‌بەر بۆ پیناسه‌ی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون ئه‌ویش " سیفه‌تیکی ته‌واکه‌ری که‌سایه‌تییه‌ که م‌رو‌ف ده‌توانیت پروه‌رووی که‌سانی دیکه‌ بێت‌ه‌وه و پشت به‌خۆی ببه‌ستیت و که‌مه‌تر خه‌می نه‌کات له ده‌ستپێکردنی کاره‌کانی و دوور بکه‌وتنه‌وه له ترس و دوودلی و نه‌بوونی ریزگرتن له خود، له‌سه‌ر رۆشنایی ئه‌وه‌ی پیشوو توێژەر هه‌ست‌وه به‌ دارشتنی (36) برگه‌ بۆ نیشاندانی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون و تیایدا (20) برگه‌ی ئه‌رینی و (16) برگه‌ی نه‌رینی و دابه‌ش کردنی برگه‌کان به پێی بزارده‌کان ریک‌خراوه، و ه‌ک له خشته‌ی (9) خراوه‌ته‌ روو :

خشته‌ی (9)

برگه‌کانی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون

گۆراو	برگه‌ی ئه‌رینی	برگه‌ی نه‌رینی	ژ. برگه	
			ئه‌رینی	نه‌رینی
پروابه‌خۆبوون	2, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 15, 18,	1, 3, 5, 9, 12, 13, 14, 16, 1	16	20
	19, 20, 21, 25, 26, 27, 31, 2	7, 22, 23, 24, 28, 30, 35, 3		
کۆی برگه	9, 32, 33, 34	6	36	16
	20	16		

ئەو شیوازانە‌ی که له شیکاری ئاماری برگه‌کانی پێوه‌ری پروابه‌خۆبووندا جیه‌جیک‌راوه :

1- راستی پێوه‌ری پروابه‌خۆبوون : به‌ مه‌به‌ستی دیاریکردنی راستی پێوه‌ر ه‌که پشت به‌ راستی ر‌واله‌تی به‌سه‌راوه، توێژەر هه‌ستا به‌ دابه‌شکردنی پێوه‌ری توێژینه‌وه‌که به‌سه‌ر (15) پ‌سپۆر له‌ بواره‌کانی ده‌روونزانی په‌روه‌ده‌یی و کۆمه‌لناسی و رینگا‌کانی وانه‌وتنه‌وه. داوايان لێیک‌را سه‌رنج و تێبینی خۆیان سه‌باره‌ت به‌ گونجاوی برگه‌کان بخه‌نه‌روو و، هه‌ر گۆرا‌نکار یه‌ک که به‌ باشی ده‌زانن پێشنیاری بکه‌ن، دواى گه‌راندنه‌وه‌ی سه‌رنج و تێبینی پ‌سپۆر ه‌کان، دەرکەوت که ر‌یژه‌ی

ريگهوتنى پسپوران لهسەر سەر جهه بر گهکانى پيوهرى بروابهخوبوون (٨٨,٩٣%)، هراى پسپوران لهسەر بر گهکان وهک له خشتهى (٢٠) دهر دهکەوت، به به پيى بههاى (کا) بهلگهدهاره، و پاشان به پيى پيشنيارى پسپوران گورانكارى له بر گهکاندا نهکراوه، پاش چاکر دنيان سەر جهه بر گهکانى وهکو خوى مانهوه و (٣٦) بر گهيه، بهم شيوهى کوى گشتهى بر گهکان وهکو خوى مانهوه، له خشتهى (١٠) پروونکر اوتهوه و، بو زانينى ناستى وهلامى نمونهکه پيوانكارى (ليکرت) ي پينچ بژاردهيى بهکار هينراوه و بژاردهکان بريتيبوون له (همميشه، زور جار، ههندى جار، به دهگمن، ههگيز).

خشتهى (10)

برگهکانى پيوهرى بروابهخوبوون به پيى کوتايى بوچونى شارهزايان

ژ	گوراو	کوى گشتهى
١	بروابهخوبوون	٣٦ برگه

٣- پيهوهندى برگهکان به نمرهى گشتهى پيوهرى بروابهخوبوون (الاتساق الداخلى): تويزهر هاوکۆلکهى پيهوهندى پيرسونى بهکار هيناوه بو دهر هينانى پيهوهستبوون له نيوان نمرهى ههموو برگهکان و نمرهى گشتهى بو (٥٠٠) فورم و ئهويش ههمان ئهو فورمانهيه که شيکردنهوهى ئامارى بو کراوه و، هاوکۆلکهى پيهوهندى له نيوان (٠، ٢٤٦ - ٤٧٧، ٠) دهر دهکەوت، که تاقيردنهوهى (هاوکۆلکهى پيهوهندى) بههاى تائى دهر هينراوه، به بهراوردکردنى به بههاى خشتهى ههموويان نامازه بوون له ناستى بهلگهدهارى (٠.٥٠) له خشتهى (11) پروونکر اوتهوه.

خشتهى (11)

پيهوهندى نمرهى برگه به نمرهى گشتهى پيوهرى بروابهخوبوون

ژمارهى برگهکان	هاوکۆلکهى پيهوهندى پيرسون	بههاى ئهگهرى	ژمارهى برگهکان	هاوکۆلکهى پيهوهندى پيرسون	بههاى ئهگهرى
١	**٣٣٤,٠	**٠,٠,٠,٠	١٩	**٣٣٤,٠	**٠,٠,٠,٠
٢	**٢٤٦,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٠	**٣٠٢,٠	**٠,٠,٠,٠
٣	**٤٩٤,٠	**٠,٠,٠,٠	٢١	**٣٢٦,٠	**٠,٠,٠,٠
٤	**٢٩٧,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٢	**٤٠٩,٠	**٠,٠,٠,٠
٥	**٤٢٠,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٣	**٤٦٤,٠	**٠,٠,٠,٠
٦	**٣٤٥,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٤	**٣٩٣,٠	**٠,٠,٠,٠
٧	**٢٨٧,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٥	**٤١٨,٠	**٠,٠,٠,٠
٨	**٣٣٨,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٦	**٢٥٩,٠	**٠,٠,٠,٠
٩	**٤٦١,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٧	**٣١٨,٠	**٠,٠,٠,٠
١٠	**٣١٧,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٨	**٣٤٦,٠	**٠,٠,٠,٠
١١	**٣٥٠,٠	**٠,٠,٠,٠	٢٩	**٣٠٧,٠	**٠,٠,٠,٠
١٢	**٤٣٨,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٠	**٣٤٥,٠	**٠,٠,٠,٠
١٣	**٤٥١,٠	**٠,٠,٠,٠	٣١	**٢٢٧,٠	**٠,٠,٠,٠
١٤	**٣٨٧,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٢	**٣٦٨,٠	**٠,٠,٠,٠
١٥	**٢٨٤,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٣	**٤٢٦,٠	**٠,٠,٠,٠
١٦	**٤٧٧,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٤	**٣٦٢,٠	**٠,٠,٠,٠
١٧	**٤٥١,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٥	**٤٥٢,٠	**٠,٠,٠,٠
١٨	**٤٤٤,٠	**٠,٠,٠,٠	٣٦	**٤١٥,٠	**٠,٠,٠,٠

** بهلگهدهارى له ناستى (٠,٠) به نمرهيهكى بهرز، بههاى ئهگهرى كه متهره له ناستى (٠,٠)

* به‌آگه‌داری له ناستی (٠.٥٠) به‌های نه‌گه‌ری که‌متره له ناستی (٠.٥٠) و، که‌متره له ناستی (٠.١).

٤- **جی‌گیری پی‌وه‌ری پروابه‌خوبوون**: پاش دهر هینانی (هیزی جیاکاری) و دهر خستنی په‌یوه‌ندی بر‌گه‌کان به پی‌وه‌ر که‌مه که بو (٣٦) بر‌گه‌یه، جی‌گیری بو (٥٠٠) خویندکاری نمونه‌ی تو‌یژینه‌وه که نه‌جام‌درا، که بر‌گه‌کان و که‌و خوی مانه‌وه بو پی‌وه‌ری پروابه‌خوبوون، له پاش‌کوی (٦) دا خراو‌ته‌رو و، جی‌گیری بو پی‌وه‌ر که‌مه دهر هیراوه و، تو‌یژر پشتی به هاوکۆلکه‌کانی (سپیرمان- براون، کرو‌نباخ- نه‌لفا) به‌ستوه بو پی‌وه‌ر که‌مه له نه‌جام‌دا دهر که‌وت، که به‌های (سپیرمان- براون) که‌میشه (٠، ٨٤) و به‌های (کرو‌نباخ- نه‌لفا) که‌میشه (٠، ٨٢) و نه‌م‌ش ناستی به‌رزی جی‌گیری پی‌وه‌ر که‌مه دهر ده‌خات، چونکه تا نه‌جامی جی‌گیری له (١) نزیک بیته‌وه ناستی جی‌گیری به‌رتره، له خشته‌ی (١٢) خراو‌ته‌رو و.

خشته‌ی (١٢)

جی‌گیری پی‌وه‌ری پروابه‌خوبوون

ژماره‌ی بر‌گه	هاوکۆلکه	به‌ها
٣٦	نه‌لفا کرو‌نباخ	٨٢،٠
٣٦	سپیرمان براون	٨٤،٠

پاش دلنیا‌بو‌ن‌ه‌وه له ناستی جی‌گیری پی‌وه‌ر که‌مه، جی‌گیری بو بر‌گه‌کانی پی‌وه‌ر که نه‌جام‌درا له ری‌گه‌ی هاوکۆلکه‌یی (نه‌لفا کرو‌نباخ)، له نه‌جام‌دا دهر که‌وت سه‌ر جه‌م بر‌گه‌کان له ناستی جی‌گیری به‌رزدان، چونکه به لای‌ردنی هێچ یه‌کیک له بر‌گه‌کان به‌هایی (نه‌لفا کرو‌نباخ) ی پی‌وه‌ر که‌مه ناستی به‌رزی جی‌گیری به‌که‌ی له ده‌ست نادات، بر‌گه‌کان و که‌و خوی مانه‌وه.

هاوکۆلکه‌ی نامارییه به‌کار هاتوو‌ه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که:

تو‌یژر بو کردار ه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که و زانیار بیه‌کانی شیکردنه‌وه‌ی نه‌جام‌ه‌کان و هیزی تایبه‌تی بر‌گه‌کانی پی‌وه‌ر که‌مه هه‌ستاه به به‌کار هینانی کۆمه‌لیک له ری‌گا نامارییه‌کان به یارمه‌تی پرۆگرامی پاک‌یچی ناماریی زانسته کۆمه‌لایه‌یه‌یه‌کان (Statistical Package for Social Science (SPSS) له گرن‌گترین ری‌گا به‌کار هاتوو‌ه‌کانی تو‌یژینه‌وه‌که خراو‌ته‌رو و: (کای دوو جا) (٢) (Square-Chi)، هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ستبوونی پیرسون (Pearson Correlation Coefficient) (هاوکۆلکه‌ی سپیرمان- براون: Spearman-Brown Coefficient)، تاقیکردنه‌وه‌ی تائی (test.T) بو یه‌ک نمو‌نه، تاقیکردنه‌وه‌ی تائی (test.T) بو دوو نمونه‌ی سه‌ر به‌خۆ، به‌های تائی بو هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ستبوون، شیکاری جیاوازی یه‌ک ئاراسته (one way analysis of variance) و دهر هینانی ری‌ژه‌ی سه‌دی.

جی‌یه‌جی‌کردنی کۆتایی بو هه‌ردوو نامرزی تو‌یژینه‌وه‌که:

تو‌یژر دوا‌ی ناماده‌کاری بو جی‌یه‌جی‌کردنی کۆتایی هه‌ردوو نامرزی تو‌یژینه‌وه‌که، که کۆمه‌لگه‌ی تو‌یژینه‌وه‌که که‌میشه (٥٠٠) خویندکار که دابه‌ش‌کران به‌سه‌ر (٥) زانکۆ، له زانکۆکانی هه‌رمی کوردستان بو کاتی به‌یانیان که زانکۆکانی (هه‌ولێر و سلیمانی و هه‌له‌بجه و راپه‌رین و گه‌رمیان) بو، نه‌م پرۆسه‌یه (٦) مانگی ته‌واوی خایاند، له رۆژی (2025/1/26) ده‌ستپنکردوه تا (2025/6/25) کۆتایی هات، که تو‌یژر خوی پی‌وه‌ر ه‌کانی به‌سه‌ر کۆمه‌لگه‌ی تو‌یژینه‌وه‌که دابه‌ش کردوه و روونی کردوه ته‌وه که جی‌یه‌جی‌کردنی پی‌وه‌ر که‌مه به مه‌به‌ستی تو‌یژینه‌وه‌ی زانسته و، سه‌ر که‌وتی تو‌یژر له ئه‌ر که‌مه‌ی پشت به وه‌لامه‌کان ده‌به‌ستیت و، تو‌یژر هه‌ردوو پی‌وه‌ر که‌مه به خویندکاران دا له نمونه‌ی وردی تو‌یژینه‌وه‌که و، داوا‌ی کرد که سه‌ر هتا رینماییه‌کان بخوینن ته‌وه به‌ر له‌وه‌ی وه‌لامی بر‌گه‌کان به‌نه‌وه و، نامانجی نه‌م پی‌وه‌ر ه‌ی

بۆیان روون کردوو و نهوه و دوای نهوه فۆرمهکانی کۆکردهوه و به نزیکه‌ی (30) دهقه‌ی خایاند و دواتر تهو او بوونی وه لاهمهکانی به دهست هینا.

بهشی چوارهم: خستنه‌رووی نه‌نجامه‌کان و شیکردنه‌وه‌یان

ئهم بهشه تایبته به شیکردنه‌وه و خستنه‌رووی نه‌نجامه‌کان به گوێره‌ی ریزبه‌ندی ئامانجه‌کانی توێژینه‌وه‌که‌وه:

1-4 ئامانجی یه‌که‌م: ناستی پیوه‌ری به‌ریوه‌بردنی خود له لای خویندکارانی به‌شی باخچه‌ی مندالان:-

بۆ گه‌یشتن به‌م ئامانجه به پنی نه‌نجامی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ بۆ پیوه‌ری به‌ریوه‌بردنی خود که پیکهاتبوو له (500) خویندکار له ره‌گه‌زی (میی) بۆ ده‌وامی به‌یانیان و فۆرمی پرسیار نامه‌که‌ له (20) برگه پیکهاتبوو و، ناوه‌نده‌ژمیره‌یی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ بۆ ته‌مه‌ری یه‌که‌م (به‌ریوه‌بردنی کات) ده‌کاته (191, 4) و ناوه‌ندی گریمانه‌یی پیوه‌ره‌که‌ (21) نمره‌یه، له کاتیکدا لادانی پیوه‌ری (644, 0) و بۆ زانینی به‌لگه‌ی جیاوازی له نیوانیان و، توێژه‌ر هاوکیشه‌ی تائی یه‌ک نمونه‌ی (One sample T.test) به‌کار هیناوه، به‌لگه‌داره به ناستی (05, 0) و به‌های تائی (-) 735, 082 به به‌راوردکردنی به به‌های خسته‌یی گه‌یشه‌ (96, 1) ده‌رکه‌وت که جیاوازی نیوان هه‌ردوو گۆراوه‌که‌ له به‌رژمه‌ندی ناوه‌ندی کۆمه‌لگه‌یی و، ئهمه‌ش مانای نه‌وه‌یه‌که‌ خویندکارانی باخچه‌ی مندالان له زانکۆکانی هه‌ریمی کوردستان، له خسته‌ی (13) خراوه‌ته‌روو.

خسته‌ی (13)

تاقیکردنه‌وه‌ی تی تیسستی یه‌ک نمونه‌ی بۆ جیاوازی نیوان ناوه‌ندی نمره‌کانی کۆمه‌لگه‌که‌ و ناوه‌نده‌ گریمانه‌یی

پيوه‌ری به‌ریوه‌بردنی خود	نمو نه	ناوه‌نده ژمیره یی	ناوه‌نده گریمانه یی	لادانی پیوه‌ری	به‌های تائی		ناستی به‌لگه‌دار (05, 0)
					هه‌ژمارکراو	خسته‌ی	
ته‌مه‌ری یه‌که‌م	49	191, 4	21	0, 644	735, 082 -	96, 1	000, 0
ته‌مه‌ری دووهم	49	448, 3	21	0, 584	473, 671 -	96, 1	000, 0
ته‌مه‌ری سێهه‌م	49	348, 3	18	0, 584	702, 506 -	96, 1	000, 0

له خسته‌ی (13) ده‌رکه‌وت که ناوه‌نده‌ژمیره‌یی بۆ نمره‌کانی کۆمه‌لگه‌ی توێژینه‌وه‌که‌ به پنی ته‌مه‌ری یه‌که‌م که (ته‌مه‌ری به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان) گه‌یشه‌ (448, 3) و ناوه‌نده گریمانه‌یی بۆ پیوه‌ره‌که‌ (21) نمره‌یه، له کاتیکدا لادانی پیوه‌ری (0584, 0) و بۆ زانینی به‌لگه‌ی جیاوازی له نیوانیان و، به به‌کار هینانی به‌های هاوکیشه‌ی تائی یه‌ک نمونه‌ی به ناستی به‌لگه‌دار (05, 0) و نمره‌ی ئازادی (499) و به‌های تائی هه‌ژمارکراو ده‌کاته (-) 473, 671 گه‌وره‌تره له به‌های خسته‌یی (96, 1)، له کاتی به‌راوردکردنی به به‌های به‌لگه‌دار (05, 0) ده‌رکه‌وت که به‌لگه‌داریه‌یه، که جیاوازی ئاماری هه‌یه له نیوان ناوه‌نده‌ژمیره‌یی و ناوه‌نده کۆمه‌لگه‌ له به‌رژمه‌ندی ناوه‌ندی کۆمه‌لگه‌یییه و، ئهمه‌ش مانای نه‌وه‌یه‌که‌ خویندکارانی باخچه‌ی مندالان له زانکۆکانی هه‌ریمی کوردستان به پنی ته‌مه‌ری دووهم جیاوازییه‌یه و، خویندکاران له زانکۆکان هه‌لده‌دن بۆ به‌دهسته‌ینانی ئامانجه‌کانیان و هه‌لده‌دن له به‌ریوه‌بردنی په‌یوه‌ندییه کۆمه‌لایه‌تییه‌کان سه‌رکه‌وتوو بن، ئه‌گه‌ر به‌راورد بکریته به

تویژینهوهی (18) پینوایه که جیاوازی ناماری ههیه له نیوان تیکرایی نمرهکانی خویندکارانی زانکۆدا، لهسهر ره ههندهکانی پیومری بهریوهبردنی خود و، کوی گشتی نمرهکان و، جیاوازییهکی ناماری واتادار له نیوان تیکرایی نمرهکاندا ههیه لای خویندکارانی زانکۆ لهسهر تهومری پیومرهکانی لئهاتووپی کومه لایهتی و، ناوهندهژمیرهیی بو نمرهکانی کومه لگهیی توویژینهوه که به پیویی تهومری سینیهم (تهومری بهریوهبردنی فشاره کومه لایهتییهکان) گهیشته (348.3) و ناوهنده گریمانیهیی بو پیومره که (18) و لادانی پیومری (084,0) بو زانینی به لگهیی جیاوازی له نیوانیان و، له کاتی بهکارهینانی به های هاوکیشه تائی یهک نمونهیی به ناستی به لگهرداری (05,0) و نمرهی ئازادی (499) و به های تائی ههژمارکراو گهیشته (702.056) و گهوره تره له به های (96,1) به لگه داره له ناستی (05,0) دا، دهر کهوت که جیاوازی ناماری ههیه له نیوان ناوهنده ژمیرهیی و ناوهنده کومه لگه له بهرژمونهندی ناوهندی کومه لگهیی و، نهمهش مانای نهوهیه که خویندکارانی باخچهیی مندالان له زانکۆکانی ههریمی کوردستان به پیویی تهومری سینیهم جیاوازی بیان ههیه و، له نهجامی توویژینهوه که دهر کهوت که له زانکۆکانی ههریمی کوردستان فشاره لهسهر ناستی خویندنی خویندکاران ههیه، نهگهر بهراورد بکریت به توویژینهوه که و نهوانهیی دیکه که پینانویه که نمونهی توویژینهوه که پلهیهکی بهرزی کراوهیی ههیه بو نهزموونی و، ناستیکی نزم له بهریوهبردنی خود ههیه، له نهجامهکاندا نهوه خراوتهروو که پهیوهندییهک ههیه له نیوان کراوهیی بو پهیوهندی نهزموون و بهریوهبردنی خود له نیوان خویندکارانی زانکۆدا.

4-1-2 نامانجی دووم: ناستی پیومری پروابه خو بوون له لای خویندکارانی بهشی باخچهیی مندالان: - بو گهیشتن بهم نامانجه به پیویی نهجامی نمونهی توویژینهوه که بو پیومری پروابه خو بوون که پیکهاتبوو له (500) خویندکار له رهگهزی (می) بو دهوامی بهیانیان و، فورمی پرسیار نامه که پیکهاتبوو له (36) برگه و، دواي چار سهسر کردنی داتاکانی تایهت به کومه لگهیی توویژینهوه که، ناوهنده ژمیرهیی بو نمونهی پروابه خو بوون گهیشته (566,3) نمره و، دوايی بهراورد کردنی نهه ناوهنده له گهل ناوهندی گریمانیهیی بو پیومره که که گهیشته (105) و، دواي دوزینهوهی تاقیکردنهوهی تائی بو یهک نمونهی که له نهجامدا دهر کهوت که به های تائی ههژمارکراو دهکاته (410,123) و نهمهش گهوره تر له به های خشتهی که دهکاته (96,1) مانای وایه به لگهرداری به له ناستی (05,0) له خشتهی (14) خراوتهروو.

خشتهی (14)

تاقیکردنهوهی تی تیسستی یهک نمونهی بو دوزینهوهی جیاوازی له نیوان برهگهکانی پروابه خو بوون

نمو نه	ناوهنده ژمیره یی	ناوهنده گریمانیه یی	لادانی پیومری	به های تائی		ناستی به لگهرداری (05,0)
				ههژمارکراو	خشتهی	
500	3, 566	105	646,0	410,123	96,1	000,0

له خشتهی (14) دهر ده کهوت که نهه نهجامه به مانای نهوهیه که جیاوازییهکی به لگهرداری ناماری له پروابه خو بووندا ههیه که له نیوان ناوهندی کومه لگه و ناوهندی گریمانیهیی و نمرهکانی کومه لگهیی توویژینهوه که دایه، بو پیومری پروابه خو بوون ناوهندی گریمانیهیی بهرتر بوو، نهمهش نامازیه که له ناوهنده ژمیرهیی و لادانی پیومری پرواونهوه که جیاوازی ههیه و، نهمهش

نماژ هیه بهوهی که خویندکارانی زانکۆکانی ههریمی کوردستان ئاستیکی بهرز بیان له پێوهی بروابهخۆبووندا هیه.

3-1-4 نامانجی سێیه: پهیههندی له نیوان بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبوون له لای خویندکارانی زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالان:

بۆ دانیابوون له داتاکانی نمونهی توێژینهوهکه و پهیههندی نیوان بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبوون، توێژهر هاوکۆلکهی پهیههستیوونی پیرسونی به کارهیناوه له نیوان نمرهکانی وهلامی کۆمهلهگی توێژینهوهکه لهسههر برهگهکانی پێوهی نیوان بهریوهبردنی خود و نمرهی برهگهکان له ههموو برهگهکانی پێوهی بروابهخۆبوون و، پاشان هاوکۆلکهی پهیههستیوونی بۆ نمونهی توێژینهوهکه (٥٠٠) فورم بوو به شێوهی پرسیار نامه ئاراستهی خویندکارانی کراوه و، دواى دۆزینهوهی هاوکۆلکهی پهیههستیوون له نیوان برهگهکانی شوناسی ئهکادیمی و بروابهخۆبوون و، توێژهر گهیشه بهوهی که نهجامهکه ئاماژهیه به بوونی جیاوازی له نیوان گۆراوهکاندا و، بۆ بهریوهبردنی خود گهیشه به بههای (١) بهلگهداره له ئاستی ئاماری (٠, ٥٠) و بۆ بروابهخۆبوون گهیشه (٠, ١٣٨*) وهکو له خستهی (15) خراوته پروو.

خستهی (15)

هاوکۆلکهی پهیههندی (پیرسون) بۆ دابهشبوونی بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبوون

ژ	گۆراوهکان	نموو نه	هاوکۆلکهی پهیههستیوون	بههای تائی		بهلگهی ئاماری ٠,٥٠
				ههژمارکراو	خستهی	
١	بهریوهبردنی خود	٥٠٠	١	٨٦٢,١٨١	٩٦٢,١	بهلگهداریه
٢	بروابهخۆبوون	٥٠٠	**١٣٨.٠	٤١٠,١٢٣	٩٦٢,١	بهلگهداریه
٣	بروابهخۆبوون	٥٠٠	**١٣٨.٠	٤١٠,١٢٣	٩٦٢,١	بهلگهداریه
٤	بهریوهبردنی خود	٥٠٠	١	٨٦٢,١٨١	٩٦٢,١	بهلگهداریه

له دواى دهرهینانی هاوکۆلکهی پهیههستیوونی پیرسون بۆ جیاوازی ئاماری له نیوان بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبووندا به پێی برهگهکانی نمونهی توێژینهوهکه و، له کاتی بهکارهینانی تاقیکردنهوهی تائی بۆ دهرخستنی بهلگهداری جیاوازی له پهیههندی پیرسوندايه و، بههای تائی ههژمارکراو بۆ بهریوهبردنی خود گهیشه (٨٦٢,١٨١) که بههای خستهی بهرزتره له (٩٦٢,١) به ئاستی بهلگهیی (٠, ٥٠) و ئهمهش ئاماژهیه به بوونی پهیههندیهکی پیکهوهبهستنی بههیز له نیوان بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبووندا.

4-1-4 نامانجی چوارهم: جیاوازی ناماری واتادار له گۆراوی بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبوون پێی (قوناغی خویندن، شۆینی نیشهجیبوون، زانکۆکان) لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان، کۆلیجی پهروهردیهی بنههتی/ له زانکۆکانی ههریمی کوردستان.

یهکهه: جیاوازی بهلگهداری ناماری له پێوهی بهریوهبردنی خود لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پێی ئهم گۆراوانه:

١. قوناغی خویندن: (یهکهه، چوارهم): بۆ هاتنه دێ له جیاوازی داتا ئاماریهکان له نیوان خویندکارانی قوناغی یهکهه و چوارهمدا که توێژهر له پێوهی بهریوهبردنی خود پشته پێی بهستوه و، به بهکارهینانی تاقیکردنهوهی تائی بۆ دوو نمونهی سهربهخۆ، که ناوهندهژمیرهیی و لادانی پێوهی بۆ قوناغهکانی (یهکهه و چوارهم) و ناوهندهژمیرهیی بۆ قوناغی یهکهه (٣, ٨١) و

لادانی پیوهری (٤٤٠,٠) و ناوهنده ژمیرهی بو قوناغی چوارم (٧٥,٣) و لادانی پیوهری (٤٨٧,٠) و دواى دوزینهوهی بههای تائی بو دوو نمونهی سهر بهخو دهر كهوت كه بههای تائی هژمار كراو گهیشه (٦٢٨,١) بچوو كتره له بههای خشتهی (١,٩٦٢) له ئاستی بهلگهداری (٠٥,٠) ئەمەش ئاماژەیه به نهوونی جیاوازی له نیوان قوناغهکانی خویندندا به پیی پیوهری بهریوهردنی خود، له خشتهی (16) خراوتهوه.

خشتهی (16)

سهرچاوهی جیاوازی بو نیوان گروپهكان بو پیوهری بهریوهردنی خود

بەلگەى ئامارى	جیاوازی 95%		F	df	T	لادانى پیوهرى	جیاوازی ناوهندی	سهرچاوه	بهريوهردنی خود
	بهرز	نزم							
٠,٧٥,٠	,٠ ١٤٩	-٠,١٤,٠-	,٣ ١٧٣	٤٩٨	,١ ٦٢٨	,٠ ٠,٤٢	٠,٦٨,٠	له ناو گروپه	
									قوناغ
	,٠ ١٤٩	-٠,١٤,٠-	-	,٤٩٣ ١١٩	,١ ٦٢٨	,٠ ٠,٤٢	٠,٦٨,٠	له نیوان گروپدا	

لهم خشتهدا دهر دهكهوئیت كه جیاوازیهكی ئاماری نیه له ئاستی بهلگهیی (٠,٥) له نیوان تیکرایی نمرهکانی قوناغی یهکههه و قوناغی چوارمه له پیوهری بهریوهردنی خود و، بو جیاوازی نیوان نمره (بهرز - نزمی) به پیی ئاراستههی قوناغهکانی خویندندا دهر دهكهوئیت و بههای (F) گهیشه (١٧٣,٣) له ئاستی مهعنوی (٠,٧٥,٠) گهورمتره به ئاستی (٠,٥) بهلگهداریه و، جیاوازی ناوهندیان وهکو یهکه و، نمره ی ئازادی به بههای (٤٩٨) و ئەگهر بهراورد بکریت به توئیزینهوهی (عوض، ٢٠٢٠) پییوایه جیاوازیهكی ئاماری له نیوان تیکرایی نمرهکانی خویندکاری زانکوندایه، توئیزهر لهم توئیزینهوهدا پییوایه ئەم ئەنجامه دهگیریتوه بو بوونی جیاوازی له نیوان قوناغهکانی خویندندا، له بهرئوهوهی ناوهنده پیوهری بو خویندکاری قوناغی یهکهه بهرزتره له لادانی پیوهری بو قوناغی چوارم، ئەمەش مانای ئەوهیه سروشتیه كه جیاوازی ههیه له ئەنجامی رهنگدانهوهی قوناغی یهکهه له سهر ههستکردنی خویندکارانه بو پیوهری بهریوهردنی خود، دواى خشتهرووی ئەنجامهکانی سهرهوه بو نمونهی گشتی کومهلگهكه (٥٠٠) خویندکاره و، توئیزهر بو خشتهرووی داتاكانی توئیزینهوهكه بو تهوهرهكانی بهریوهردنی خود، پشستی به تاقیکردنهوهی جیاوازی شیکاری یهکه ئاراسته (Anova) بهستوه، پشتر استکرایهوه كه له قوناغهکانی خویندندا جیاوازی ههیه، وهکو له خشتهی (17) پروونکر اوتهوه.

خشتهی (17)

تهوهر	سهرچاوهی جیاوازی	کۆی چوارگۆ شهکان	نمره ی ئازاد	ناوهندی چوارگۆشه کان	بههای F	بههای ئهگهری	بههای خشتهی
له نیوان	٤٤٣,١	١	٤٤٣,١				

٦,٢	٠,٣٥,٠	٤٥٣,٤				تهومری یهکم
			٣٢٤,٠	٤٩٨	,١٦١ ٣٢٤	لهناو گروپدا
				٤٩٩	,١٦٢ ٧٧١	کو
٦,٢	١٧٧,٠	٨٢٩,١	٧٢٢,٠	١	٧٢٢,٠	تهومری دوووم
			٣٩٥,٠	٤٩٨	,١٩٦ ٦٢٠	لهناو گروپدا
				٤٩٩	,١٩٧ ٣٤٢	کو
٦,٢	٨٥٩,٠	٠,٣٢,٠	٠,١١,٠	١	٠,١١,٠	تهومری سینیهم
			٠,٣٤٣,٠	٤٩٨	,١٧٠ ٦٥٨	لهناو گروپدا
				٤٩٩	,١٧٠ ٦٦٩	کو
٦,٢	٠,٧١,١	٣١٤,٦	١٧٦,٢	١	٤١,٩	پیومر بهگشتی
			٧٥٢٣,٠	٤٩٨	,٥٢٨ ٦٠٢	
				٤٩٩	,٥٣٠ ٧٨٣	

جیاوازی شیکاری یهک ناراسته (Anova) بو تهومر مکانی پیومری بهریوهردنی خود له خشتهی (17) به دیار دهکویت، که بههای (F) ی ههژمارکراو گهورهتره له بههای (F) خشتهی له ناستی بهلگهداری (٠,٥) له پیومری بهریوهردنی خود و، بهلام جگه له تهومری سینیهم که بههای ناستی مهعنوی گهورهتره له ناستی بهلگهیی (٠,٥) ئهمهش واتای ئهمیه که بوونی جیاوازی بهلگهداری ئاماری له پیومری بهریوهردنی خود نهگهریتهوه بو گورای قوناعی خویندن له نیوان خویندکاراندا، که پیی ناستی خویندن جیاوازه له توانای بهریوهردنی خود له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان له زانکوانی همریمی کوردستان بهرفراوانتره به هوئی ناستی وشیری خیزان و پابهندبوونی خویندکار به ئهرکی خویندنهوه ئهمهش کاریگری ههیه لهسهر خویندنی خویندکاران که له پرؤسهی خویندندا رووبهرووی دهبیتهوه، ئهمهش ئهوه دهگهیهنیت که خویندکاران له قوناعی خویندندا جیاوازی بیان ههیه به پیی گورای بهریوهردنی خود.

٢. شوینی نیشتهجیبوون: (ناوهوهی شار، دهرهوهی شار): بو دلنیا بوون له جیاوازی شوینی نیشتهجیبوون له نیوان خویندکارانی (ناوهوهی شار و دهرهوهی شار) تووژهر ههستا به تاقیکردنهوهی تائی بو دوو نمونهی سهریهخویی و، ناوهندژمیرهی و لادانی پیومری بو وهلامی کوملهگهی تووژینهوهکهی بو پیومری بهریوهردنی خود دهرهینراوه و، ژمارهی خویندکاران بو ناوهوهی شار گهیشته (٢٦٠) خویندکاره، ناوهندژمیرهی خویندکارانی ناوهوهی شار گهیشته (٧٩,٣) و لادانی پیومری (٤٤٣,٠) و ناوهندژمیرهی خویندکاران بو دهرهوهی شار

که (٧٧.٣) لادانی پیوهری (٤٨٨,٠) و ژماره‌ی خویندکارانی دهره‌وه‌ی شار گه‌یشته (٢٤٠) خویندکاره و، دوا‌ی دوزینه‌وه‌ی به‌های تائی بو دوو نمونه‌ی سه‌به‌خو دهره‌وه‌ی که به‌های تائی هه‌ژمارکارا ده‌کاته (٥٩٥,٠) بچوو‌کتره له به‌های (٩٦,١) له ئاستی به‌لگه‌داری (٠٥,٠) و به‌نه‌بوونی جیاوازی له نیوان خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار و دهره‌وه‌ی شار، له خشته‌ی (١٨) خراوته‌روو.

خشته‌ی (١٨)

جیاوازی به‌لگه‌داری له نیوان نمره‌کانی شوینی نیشته‌جیبوون له گورای به‌ریوه‌بردنی خود

گوراه‌وه‌کان	بژارده	ناوه‌نده ژمیره‌یی	لادانی پیوه‌ری	به‌های (T)	به‌لگه‌ی ئاماری
نیشته‌جیبوون	ناوه‌وه‌ی شار	٢٦٠	٧٩.٣	٥٩٥,٠	٩٦٢,١
	دهره‌وه‌ی شار	٢٤٠	٧٧.٣	٥٩٢,٠	

له خشته‌ی (١٨) دهره‌وه‌ی که جیاوازی نیه به‌پی شوینی نیشته‌جیبوونی خویندکاران و، پاشان توێژهر بو جیاوازی نیوان ته‌وه‌ره‌کانی به‌ریوه‌بردنی خود هه‌ستاه به جیاوازی نیوان ناوه‌نده‌کان به‌پی شوینی نیشته‌جیبوون و، به‌رزترین و نزمترین نمره‌ی نیوانیان دیارکاراه.

٣. به‌پی زانکۆکانی ههریمی کوردستان: توێژهر بو به‌جیه‌نیانی ئهم ئامانجه دوو که‌هسته‌ی ئاماری به‌کاره‌یناه بو نمونه‌ی توێژینه‌وه‌ی که له (١٠٠) خویندکار بیکهاتوه، له کۆی گشتی نمونه‌ی توێژینه‌وه‌ی که (٥٠٠) خویندکاره، توێژهر بو ههر زانکۆیک (١٠٠) خویندکاری و هرگرتوه بو نمونه‌ی توێژینه‌وه‌ی و، به‌دهره‌نیانی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ستبوون (پیرسون) و بو دنیابوون له جیاوازی نیوان زانکۆکان، توێژهر هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ستبوونی پیرسونی به‌کاره‌ینا و، بو ههر زانکۆیه‌ک (١٠٠) فۆرمی به‌شیوه‌ی پرسیارنامه ئاراسته‌ی خویندکارانی کردوه و، دوا‌ی دوزینه‌وه‌ی هاوکۆلکه‌ی په‌یوه‌ندی له نیوان زانکۆکان بو بره‌گه‌کانی به‌ریوه‌بردنی خود و، توێژهر گه‌یشته به‌وه‌ی که نه‌نجامه‌که ئاماژه‌یه به‌بوونی جیاوازی له نیوان زانکۆکاندا، به‌لگه‌داری به‌ئاستی ئاماری (٠٥,٠) له خشته‌ی (١٩) خراوته‌روو.

خشتهی (19)

ژ	نمونه	زانکۆکان	ههولێر	که لار	ههلهبجه	سلیمانی	رپهرین
1	100	ههولێر	1				
2	100	که لار	0	1			
3	100	ههلهبجه	0	0	1		
4	100	سلیمانی	0	0	0	1	
5	100	رپهرین	0	0	0	0	1

هاوکۆلکەهی پهیوهستبوونی (پیرسون) بۆ پهیوهندی نێوان زانکۆکان بۆ بهریوهبردنی خود له خشتهی سهروهه دههکهوئیت که جیاوازی ناماری ههیه له نێوان زانکۆکانه، به بهکارهێنانی هاوکۆلکەهی پهیوهستبوون، له زانکۆکانی ههریمی کوردستان بۆ بهریوهبردنی خود، که وهکو دیاره زانکۆی ههولێر له ئاستی یهکههدایه، دواتر زانکۆی گهرمیان و، ههلهبجه و پاشان سلیمانی و رپهرین دیت، که ریزهی هاوکۆلکەهی پهیوهستبوون گهیشته (1) به پتی ئاستی بهلگهیی (0, 0.5) و پهیوهندییهکی راستهوانهیان پیکهوهیه و، دههکهوتوه که جیاوازی له ئاستی پهیوهندی نێوان گۆراوهکاندایه به پتی قوناغی خویندن و شونینی نیشتهجیبوونی خویندکاران، پهیوهندییهکه بۆ ههرسێ گۆراوهکه و ههکه، که شوناسی ئهکادیمی و بهریوهبردنی خود و بروابهخۆبوونه. **دووهه: جیاوازی بهلگهداری ناماری له پیوهری بروابهخۆبوون له لای خویندکارانی بهشی باخچهی مندالان به پتی نهم گۆراوانهی خوارهوه:**

1. **قوناغی خویندن: (یهکههه، چوارهه):** بۆ هاتنه دێ له جیاوازی له نێوان قوناغی یهکههه و چوارهه توێژهه ههستا به بهکارهێنانی تاقیکردنهوهی تائی بۆ دوو نمونهی سهریهخۆیی بۆ کوکردنهوهی داتاکانی برهگهکانی پیوهری بروابهخۆبوون و، ناوهندهژمیرهیی و لادانی پیوهری دهههینراوه بۆ قوناغهکانی (یهکههه و چوارهه) بۆ پیوههکه و، ناوهندهژمیرهیی قوناغی یهکههه گهیشته (3, 46) و لادانی پیوهری گهیشته (0, 387) و ناوهندهژمیرهیی قوناغی چوارهه دهکاته (3, 47) و لادانی پیوهری (0, 453) و دواي دوزینهوهی بههای تائی بۆ دوو نمونهی سهربهخۆ دههکهوت که بههای تائی ههژمارکراوه دهکاته (-, 234) - بچووکتیره له بههای تائی خشتهی (1, 962) له ئاستی بهلگهداری (0, 0.5) و، ئهمهش نامازهیه بۆ نهیوونی جیاوازی له نێوان قوناغهکانی خویندنه بۆ پیوهری بروابهخۆبوون، له خشتهی (20) خراوهتهروو.

خشتهی (20)

جیاوازی نێوان گروپهکان بۆ پیوهری بروابهخۆبوون

بروابه خۆبوون	جیاوازی سهرچاوه	جیاوازی ناوهندی	لادانی پیوهری	T	df	F	جیاوازی 95%		بهلگهی ناماری
							بهرز	نزم	
قوناغ	له نێوان گروپدا	-0.09, 0	0.38, 0	-234, 0	498	60.3	-0.83, 0	0.65, 0	0.58, 0
	له ناو گروپدا	-0.09, 0	0.38, 0	-234, 0	486	-	-0.83, 0	0.65, 0	
					211				

له خشتهی (20) دههکهوئیت که جیاوازییهکی ناماری بهرچاوه له ئاستی بهلگهیی (0.5, 0) له نێوان تیکرای نمرهکانی قوناغی یهکههه و قوناغی چوارهه بوونی ههیه له پیوهری بروابهخۆبوونه، به

جیاوازی ناستی نمره‌ی (بهرز-نزمی) به پی‌ی نارااسته‌ی قوناغه‌کانی خویندن دهر ده‌که‌ئیت، و به‌های (F) گه‌ئسته (٦٠٥, ٣) به ناستی به‌لگه‌ی (٠٥٨, ٠) گهوره‌تر له ناستی (٠٥, ٠) و، جیاوازی ناوهندییان و هکو یه‌که، نمره‌ی نازادی (٤٩٨)، توئیزه‌ر بۆ توئیزینه‌وه‌که‌ی ئیستا پی‌یوایه ئهم ئه‌نجامه ده‌گیریتوه بۆ جیاوازی له نیوان قوناغه‌کانی خویندندا، له‌بهر ئه‌وه‌ی به‌های (F) گه‌ئسته (٦٠٥, ٣) له ناستی به‌لگه‌داریه، ئهمه‌ش مانای ئه‌وه‌یه سروسنتیه که جیاوازی همیه له ئه‌نجامی ره‌نگدانه‌وه‌ی قوناغی چوارم له‌سهر هه‌ستکردنی خویندکارانه بۆ پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبوون .

٢. شوینی نیشته‌جیبوون (ناوه‌وه‌ی شار، دهره‌وه‌ی شار): بۆ دلنیا بوون له جیاوازی شوینی نیشته‌جیبوون له نیوان خویندکارانی (ناوه‌وه‌ی شار و دهره‌وه‌ی شار) توئیزه‌ر هه‌ستا به ئه‌نجامدانی تاقیکردنه‌وه‌ی تائی بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ریه‌خۆیی بۆ داتا‌کانی توئیزینه‌وه‌که‌ی و، ناوهندژمیره‌یی و لادانی پی‌یوه‌ری بۆ وه‌لامی کۆمه‌لگه‌ی توئیزینه‌وه‌که‌ی بۆ پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبوون به پی‌ی شوینی نیشته‌جیبوون دهره‌ئینراوه و، ژماره‌ی خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار گه‌ئسته (٤٩, ٣) و لادانی گه‌ئسته (٢٦٠) خویندکاره، ناوهندژمیره‌یی خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار گه‌ئسته (٤٩, ٣) و لادانی پی‌یوه‌ری ده‌کاته (٤٠٤, ٠) و ناوهندژمیره‌یی خویندکارانی دهره‌وه‌ی شار گه‌ئسته (٤٣, ٣) و لادانی پی‌یوه‌ری (٤٣٨, ٠) و، ژماره‌ی خویندکارانی دهره‌وه‌ی شار (٢٤٠) خویندکاره و، دوا‌ی دۆزینه‌وه‌ی به‌های تائی بۆ دوو نمونه‌ی سه‌ریه‌خۆ دهره‌که‌وت که به‌های تائی هه‌ژمارکر او ده‌کاته (٤٩٦, ١) که بچوو‌کتره له به‌های خشته‌ی (٩٦, ١) له ناستی به‌لگه‌داری (٠٥, ٠) و، ئهمه‌ش ناماژیه به نه‌بوونی جیاوازی له نیوان خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار و دهره‌وه‌ی شار بۆ پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبوون، له خشته‌ی (21) خراوته‌روو .

خشته‌ی (21)

جیاوازی نیوان گروپه‌کان به پی‌ی پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبوون

ژ	سه‌رچاوه	جیاوازی ناوهندی	لادانی پی‌یوه‌ری	T	Df	F	جیاوازی 95%	
							نزم	بهرز
٥٠٠	له ناوگروپ	,٠٥٦	٠٣٨,٠	٤٩٦,١	٤٩٨	,٠٥٢٢	-٠١٨,٠-	,٠١٣٠
	له نیوانگروپ	,٠٥٦	٠٣٨,٠	٤٩١,١	,٤٨٥ ٦٧٤	-	-٠١٨,٠-	,٠١٣٠

له خشته‌ی سه‌روه دهر ده‌که‌ئیت که جیاوازیه‌کی ئاماری به‌رچاو له ناستی به‌لگه‌ی (٠٥, ٠) له نیوان تیکرای نمره‌کانی خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار و دهره‌وه‌ی شار هه‌یه به پی‌ی قوناغی خویندن له پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبووندا، به پی‌ی جیاوازی ناستی نمره‌ی (بهرز - نزمی) بۆ نارااسته‌ی قوناغه‌کانی خویندنه، دیاره ئه‌نجامه‌کان بۆ خویندکارانی ناوه‌وه‌ی شار و دهره‌وه‌ی شار بۆ پی‌یوه‌ری بروابه‌خۆبوون دهر ده‌که‌ئیت و، به‌های (F) گه‌ئسته (٥٢٢, ٠) به ناستی به‌لگه‌ی (٤٧٠, ٠) گهوره‌تره له ناستی به‌لگه‌ی (٠٥, ٠) و جیاوازی ناوهندییان و هکو یه‌که و، به نمره‌ی نازادی (٤٩٨) و، توئیزه‌ر ئهم ئه‌نجامه ده‌گیریتوه بۆ بوونی جیاوازی له نیوان قوناغه‌کانی خویندندا به پی‌ی شوینی نیشته‌جیبوون، له‌بهر ئه‌وه‌ی لادانی پی‌یوه‌ری قوناغی چوارم بۆ

گۆر انکار یه کانی خویندن و بیروبوچوونی خویندکاران و فشاری بههیز و کاردانهو میان ههیه بۆ زانکۆکان.

4. بوونی پهیوهندیهکی بههیز له نیوان گۆر او ی بهریوبردنی خود و بروابهخۆبووندا بهرچاو کهوتوه، به پیتی نمونهی توژیینهو مکه، که پهیوهندیهکی راستهوانهیه له بهرژوهندی بهریوبردنی خود و، ئەمەش به ئەنجامیکی سروشتی دهژمیردریت، چونکه بهریوبردنی خود کاریگهری ههیه لهسەر ئاستی خویندکاران بۆ قوناغهکانی خویندن و، بارودۆخی خویندن و بهریوبردنی خود لهگهڵ بارودۆخه جیاوازهکاندا گۆر او ه.

5. جیاوازی له نیوان خویندکارانی زانکۆکانی ههریمی کوردستانه/ له بهشی باخچهی مندالان ههیه، به پیتی گۆر او ی بروابهخۆبوون (قوناغی خویندن، شوینی نیشتهجیبون) له بهرژوهندی خویندکارانی قوناغی یهکهه بۆ ناوهوهی شار و، بوونی جیاوازی له بهرچاو له نیوان زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالانهیه، به پیتی هاوگۆلکهی پهیوهستبوونی پیرسون بۆ نمونهی توژیینهو مکه (100) خویندکاره و، پهیوهندیهکه راستهوانهیه له بهرژوهندی زانکۆی ههولیره و، دواتر کهلار و ههلهجه و سلیمانی راپهرین دیت، به بهکارهینانی شیکاری یهک ئاراستههیش دهرکهوت که ئەنجامهکه ئاماژیه بۆ جیاوازی له نیوان زانکۆکانه بۆ بهرژوهندی گۆر او ی بروابهخۆبوون.

2-5: راسپاردنهکانی توژیینهو مکه :

1. ریکستنیه ههلمهتی و شیارکردنهوهی خیزان بۆ بهدییهینانی رهههندهکانی شیوازی شوناسی ئەکادیمی له بواری پهروهردهیی و زانستیدا، بۆ ئهوهی خویندکاران لهگهڵ مامهلهکردن و بارودۆخی قوناغی خویندندا سههرکهوتوو بن و، به شیوازیکی تهواو گهشه به توانا و ئامانجه ئەکادیمییهکانی خویندنیان بدریت له زانکۆکانی ههریمی کوردستانه/ له بهشی باخچهی مندالانه، و هاندانی رینیشاندهره کۆمه لایهتیهکان و پهروهردهیهیهکان له کۆلیجه پهروهردهیهیهکانه بۆ بهشی باخچهی مندالان بۆ ئهوهی خویندکارانی زانکۆ له شیوازهکانی شوناسی ئەکادیمیدا له بواره کۆمه لایهتیهکانه شارهزا بن.

2. بنیادنانی پرۆگرام و خولی دهروونی و کۆمه لایهتی به ئامانجی روشنبیرکردن و هوشیارکردنهوهی دهروونی بۆ خویندکارانی زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالان، بۆ ئهوهی خویندکاران توانای بهریوبردنی خود و بروابهخۆبوونیان بۆ پروون بیتهوه و، گهشه به کهسیتی خویندکاران بدریت له بواری خویندنی ئەکادیمیدا.

3-5: پیشنیا رهنهکانی توژیینهو مکه: به پشتبهستن به ئەنجامهکانی توژیینهو مکه، توژیهر پیشنهادی ئەمانههی خوارمهوه دهکات:

1. چالاککردنی رۆلی لیزنهکانی رینمایی و دهروون دروستی له کۆلیجه پهروهردهیهیهکاندا بۆ ئهوهی چارهسههری گرختهکانی خویندکاران بکرییت و کهه بکریتهوه و، ئەمەش ئاماژهیه بۆ بروابهخۆبوون و بهریوبردنی خود و له ناو زانکۆکانی ههریمی کوردستان/ له بهشی باخچهی مندالان بهر فروانتر بیت، بۆ ئهوهی پهیوهندییهکان لهگهڵ یهکتردا بههیز بیت و، ئەنجامدانی پرۆگرامی رینمایی و دهروون دروست بۆ کهمکردنهوهی ههستی بروابهخۆبوون و بهریوبردنی خود له لای خویندکارانی زانکۆ.

2. ئەنجامدانی توژیینهوهیهکی دیکه به بهراوردکردن له نیوان ئهوه خویندکارانهی که خاوهنی بهریوبردنی خودی بهرز و نزم و بروابهخۆبوونی بهرز و نزمیان ههیه به پهیوهندی لهگهڵ شوناسی ئەکادیمیدا.

(1) داود شفيقة: العوامل المؤثرة على مستوى الثقة بالنفس لدى المراهق المتمدرس، مجلة الدراسات والبحوث الاجتماعية، العدد 12، الجزائر. ¹

(2) سلامة حسن عبدالعظيم (٢٠٠٤). اتجاهات حديثة في الإدارة الدراسية الفعالة، عمان، دار الفكر، ص ٨٥. ²

(3) يسرا عساف و أبو بطنين، فريال (٢٠٠١). توظيف الدراما في عملية التدريس، مجلة رؤى تربوية، العدد الخامس ³

(4) Shella.S.(2006), "Emotional intelligence in the hospitality industry: a comparison study : doctor in philosophe.

(5) Goleman , D .(1995) . Emotional Intelligence why it can matter more than IQ , New York : Toronto.

(6) بدرية خليفة عبد اللطيف (٢٠٠٦). إدارة الذات، جمعية المعلمين، رأس الخيمة .

(7) أمال عبد القادر جودة (٢٠٠٧). الذكاء الانفعالي و علاقته بالسعادة و الثقة بالنفس لدى طلبة جامعة، الأقصى جامعة النجاح الوطنية، فلسطين.

(8) أمل المخزومي (٢٠٠٢). التنشئة الاجتماعية و الثقة بالنفس، مجلة المنهل، العدد ١٣٣.

(9) نعيمة الشماع (١٩٧٧). الشخصية النظرية التقييم مناهج البحث-المنظمة العربية للتربية و الثقافة و العلوم - معهد البحوث و الدراسات العربية.

(10) يوسف حممه صالح مستهفا (٢٠٢٣). كهسايمتي و سروشتي مروث، ج٣، چاپخانهي (ميخهك / تاران).

(11) كهريم شريف قهر مچهتاني. (٢٠٢٣). سايكولوجياي كهسيتي، چاپخانهي (تاران/ نيران)، سليمانى.

(12) هويدة حنفي (٢٠١٣). مقياس ادارة الذات، القاهرة: مكتبة الانجلو المصرية.

(13) Dawson, S (2008) A study of the relationship between student social community Educational and sense of community. Educational Technology& Society 11(3).

(14) أحمد قواسمة، عدنان الفرحة (١٩٩٦). تطوير مقياس الثقة بالنفس، المجلة العربية للتربية، عدد ٢، مج (١٦) ص ١١٣٦.

(15) باربرا انجلر (١٩٩١). نظريات الشخصية، ترجمة فهد عبدالله الدليم، الطائف، النادي الأدبي.

(16) محمد عودة الريموى (٢٠٠٣). علم النفس النمو- الطفولة و المراهقة، عمان، ط ١، دار المسيرة للنشر و التوزيع يماوى.

(17) مجذوب قمر احمد (٢٠١٦). قياس الثقة بالنفس لدى الطلبة المتفوقين دراسيا و العاديين و علاقتهما ببعض المتغيرات (دراسة تطبيقية على طلبة كلية التربية جامعة دنقلا، السودان)، المجلة الدولية لتطوير التفوق، العدد ١٢، المجلد السابع.

(18) أحمد عوض سمير (٢٠٢٠). إدارة الذات و علاقتها بالكفاءة الاجتماعية لدى طلاب الجامعة، مجلة كلية التربية - جامعة بورسعيد، العدد 1831

ليستى سهر چاو هكان:

١. قهر مچهتاني، كهريم شريف. (٢٠٢٣). سايكولوجياي كهسيتي، چاپخانهي (تاران/ نيران)، سليمانى.

٢. مستهفا، يوسف حممه صالح (٢٠٢٣). كهسايمتي و سروشتي مروث، ج٣، چاپخانهي (ميخهك / تاران).

٣. أحمد قواسمة، عدنان الفرحة (١٩٩٦). تطوير مقياس الثقة بالنفس، المجلة العربية للتربية، عدد ٢، مج (١٦) ص ١١٣٦.

٤. الليمون، و اخرون (٢٠٢٠). أساليب إدارة الذات و علاقتها بقلق البطالة لدى طلبة الجامعة الأردنية المتوقع تخرجهم، مجلة جامعة القدس، و الدراسات التربوية و النفسياً، المجلد (١١)، العدد (٣١).

٥. الريموى، محمد عودة و اخرون (٢٠٠٣). علم النفس النمو- الطفولة و المراهقة، عمان، ط ١، دار المسيرة للنشر و التوزيع يماوى.

٦. المخزومي أمل (٢٠٠٢). التنشئة الاجتماعية و الثقة بالنفس، مجلة المنهل، العدد ١٣٣.

٧. انجلر، باربرا (١٩٩١). نظريات الشخصية، ترجمة فهد عبدالله الدليم، الطائف، النادي الأدبي.

٨. أمال عبد القادر جودة (٢٠٠٧). الذكاء الانفعالي و علاقته بالسعادة و الثقة بالنفس لدى طلبة جامعة، الأقصى جامعة النجاح الوطنية، فلسطين.

٩. حسن، سلامة عبدالعظيم(٢٠٠٤). اتجاهات حديثة في الإدارة الدراسية الفعالة، عمان، دار الفكر، ص ٨٥.
١٠. عساف، يسرا و أبو بطنين، فريال(٢٠٠١). توظيف الدراما في عملية التدريس، مجلة رؤى تربوية، العدد الخامس
١١. شفيقة، داوود، (٢٠١٥). العوامل المؤثرة على مستوى الثقة بالنفس لدى المراهق المتمدرس ، مجلة الدراسات والبحوث الاجتماعية ، جامعة الشهيد حمه لخضر الوادي، العدد ١٢، الجزائر .
١٢. خليفة، بدرية عبد اللطيف (٢٠٠٦). إدارة الذات، جمعية المعلمين، رأس الخيمة .
١٣. نعيمة الشماع (١٩٧٧). الشخصية النظرية التقييم مناهج البحث-المنظمة العربية للتربية والثقافة والعلوم – معهد البحوث والدراسات العربية.
١٤. حنفي، هويدا (٢٠١٣). مقياس ادارة الذات ، القاهرة: مكتبة الانجلو المصرية.
١٥. قمر، مجنوب، احمد(٢٠١٦). قياس الثقة بالنفس لدى الطلبة المتفوقين دراسيا والعاديين وعلاقتها ببعض المتغيرات(دراسة تطبيقية على طلبة كلية التربية جامعة دنقلا، السودان)، المجلة الدولية لتطوير التفوق، العدد ١٢، المجلد السابع.
١٦. عوض، أحمد سمير(٢٠٢٠). إدارة الذات و علاقتها بالكفاءة الاجتماعية لدى طلاب الجامعة ، مجلة كلية التربية –جامعة بورسعيد، العدد(٣١).
١٧. علوان، واخرون (٢٠١١). الثقة بالنفس لدى أطفال الرياض و علاقتها ببعض المتغيرات، مجلة كلية التربية(٣٢٢) للبنات، العدد الثاني.

18. Dawson, S (2008) A study of the relationship between student social community Educational and sense of community. Educational Technology & Society 11(3).

19. Erikson, E. (1963). Childhood and society (2nd ed.), NY: Norton

20. Shella.S.(2006), "Emotional intelligence in the hospitality industry: a comparison study : doctor in philosophe.

21. Goleman , D .(1995) . Emotional Intelligence why it can matter more than IQ , New York : Toronto.

This list is about:

1. Qorhatani, Karim Sharif (2023). Psychology, Chapkhani (Taran/Iran), Soleimani.
2. Mustafa, Youssef Hama Saleh (2023).
3. Ahmed Qawasmeh, Adnan Al-Farah (1996). Developing a self-confidence scale, Arab Journal of Education, No. 2, Volume (16), p. 36. 11.
4. Al-Laymoun, et al. (2020). Self-Management Styles and Their Relationship to Unemployment Anxiety Among Expected Graduating Students at the University of Jordan, Al-Quds University Journal, Educational and Psychological Studies, Volume (11), Issue (31).
5. Al-Rimawi, Muhammad Awda, et al. (2003). Developmental Psychology - Childhood and Adolescence, Amman, 1st Edition, Dar Al-Masirah for Publishing and Distribution.

- 6.. Al-Makhzoumi, Amal (2002). Socialization and Self-Confidence, Al-Manhal Journal, Issue 133.
- 7.. Engler, Barbara (1991). Theories of Personality, translated by Fahd Abdullah Al-Dulaim, Taif, Literary Club.
- 8.. Amal Abdul Qader Joudah (2007). Emotional Intelligence and Its Relationship to Happiness and Self-Confidence Among Students at Al-Aqsa University and An-Najah National University, Palestine.
- 9.. Hassan, Salama Abdel-Azim (2004). Modern Trends in Effective School Management. Amman: Dar Al-Fikr, p. 85.
10. Assaf, Yusra, and Abu Batnin, Ferial (2001). Employing Drama in the Teaching Process. Educational Visions Journal, Issue 5.
11. Shafika, Daoud (2015). Factors Affecting the Level of Self-Confidence among School-Aged Adolescents. Journal of Social Studies and Research, University of Shahid Hamma Lakhdar El Oued, Issue 12, Algeria.
- 12.. Khalifa, Badriya Abdel-Latif (2006). Self-Management. Teachers Association, Ras Al Khaimah.
13. Naeema Al-Shammaa (1977). Theoretical Personality Assessment and Research Methods - Arab Organization for Education, Culture and Science - Institute of Arab Research and Studies.
- 14.. Hanafi, Howaida (2013). Self-Management Scale, Cairo: Anglo-Egyptian Library.
- 15.. Qamar, Majzoub, Ahmed (2016). Measuring Self-Confidence among Academically Gifted and Average Students and its Relationship to Some Variables (An Applied Study on Students of the Faculty of Education, Dongola University, Sudan), International Journal for Excellence Development, Issue 12, Volume 7.
- 16.. Awad, Ahmed Samir (2020). Self-Management and its Relationship to Social Competence among University Students, Journal of the Faculty of Education - Port Said University, Issue (31).
- 17.. Alwan, et al. (2011). Self-confidence among kindergarten children and its relationship to some variables, Journal of the College of Education (322) for Girls, Issue Two.

- 18.Dawson, S (2008) A study of the relationship between student social community Educational and sense of community. Educational Technology& Society 11(3).
- 19.Erikson, E. (1963). Childhood and society (2nd ed.),NY: Norton
- 20.Shella.S.(2006),"Emotional intelligence in the hospitality industry: a comparison study : doctor in philosophe.
- 21.Goleman , D .(1995) . Emotional Intelligence why it can matter more than IQ , New York : Toronto.

